

YARGI KARARLARINA ERİŞİM HAKKI

(Right to Access to Court Decisions)

Dr. Servet YETİM^{1*}

ÖZ

Bilişim çağının yaşandığı günümüzde demokratik hukuk devletinin en temel görevlerinden birisi de vatandaşının bilgiye kolay erişimini teminat altına almaktır. Adil yargılanma hakkının sağlıklı bir şekilde kullanılabilmesi ise milletin öz malvarlığı ve hukukun kaynaklarından birisi olan yargı kararlarına erişim ile mümkündür. Yargı kararlarına erişimle birlikte yargılama faaliyetleri kamuoyu denetimine açılabilir. Denetlenebilir, şeffaf ve hesap verebilir bir yargı ancak daha adil ve tarafsız bir şekilde tecelli edebilecektir. Yargı kararlarına erişim hakkı, özel hayata saygı duyulduğu müddetçe bir değer kazanacaktır. Haberleşme teknolojilerindeki gelişmeler, özel hayatın gizliliğini ve kişisel verilerin korunmasını daha da vazgeçilmez bir konuma taşımıştır. Adalet erişimi kolaylaştıracak olan yargı kararlarının paylaşımı ile özel hayatın gizliliği arasındaki hassas çizgi daima korunmalı dengeye riayet edilmelidir. Bu ise ancak kişisel veri sahibinin rızası ya da kararlar içerisindeki kişisel verilerin temizlenmesiyle mümkündür. Bu hakkın sağlıklı kullanımı; bu hususta hizmet veren birimlerin mevzuat ve teknik altyapılarının güçlendirilmesi, kararlara erişimde paydaşlarla işbirliği yapılması, daha da önemlisi ise Yargı Kararlarına Erişim Hakkının Uluslararası bir hak olarak tanınması ile mümkün olacaktır. Bu çalışmalar yapılırken son zamanların yükselen yıldızı/değeri olan unutulma hakkına saygı da göz ardı edilmemelidir.

Anahtar Kelimeler: Adil yargılanma, adalet erişim, yargı kararlarına erişim hakkı, hukukun kaynakları anonimleştirme, kişisel veri, şeffaflık ve hesap verilebilirlik, kamuoyu denetimi.

1 ¹ Yargıtay Genel Sekreter Yardımcısı, syetim@yargitay.gov.tr

* Makale Geliş Tarihi: 26.9.2014, Kabul Tarihi: 3.11.2014

ABSTRACT

In the information age we live, one of the main tasks of the democratic constitutional state is to ensure the easy access information of citizens. The use of right to a fair trial duly is possible with the access to judicial decisions which is one of the sources of law, and core assets of the nation. With access to judicial decisions, proceedings may be opened to public scrutiny. The auditable, transparent and accountable judiciary will be able to manifest itself in a more fair and impartial manner. Right of access to judicial decisions will increase in value in case of respect for private life. Recently protection of private life and personal data have become even more important due to developments in communication technology. The balance between sharing of judicial decisions which will facilitate access to justice, and privacy must be protected. This is possible only with the consent of the owner of personal data or removal of personal data from judicial decisions. The use of this right healthily may be possible with strengthening of legislation and technical infrastructure of the units serving in this issue, cooperation with stakeholders in the access to decisions, more importantly with the recognition of the Right of Access to Judicial Decisions as an international right. While these studies are carried out, the rising star/value of recent times, respect the right to be forgotten, should not be ignored.

Keywords: Fair trial, access to justice, right to access court decisions, the sources of law, anonymisation, personal data, transparency and accountability, public contro.

GİRİŞ

Şeffaflık modern demokrasilerde temel bir değerdir. Bu değer sayesinde vatandaşlar devletin her türlü eylem ve işlemini denetleme imkânı bulacaktır. Devlet işlerinde şeffaflık, yargının da usulü dairelerinde denetlenmesini gerektirir. Yargılama faaliyetlerinin, özel bir gerekçe olmadığı müddetçe, aleni olması ve yargı kararlarına erişim imkânı sağlanması ile kamuoyu yargıyı denetleme imkânı bulacaktır.

Hukuk devletinin olmazsa olmazlardan birisi de vatandaşlarına devletten hukuki koruma talep etme sağlamak olup, devletin ise bu talebi adil ve eşit bir şekilde yerine getirme yükümlülüğü vardır. Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerinde bu hukuki korumayı teminat altına alan düzenlemeler mevcuttur. Devletin sorumluluğu vatandaşlarına sadece hak arama özgürlüğünü sağlamak değil, aynı zamanda etkin bir hukuki korunma imkânının zeminini de hazırlamaktır. Bu hakkın sağlıklı bir şekilde kullanılmasının yollarından birisi de hukukun kaynaklarına vasıtasız bir şekilde erişimdir. Hukukun önemli ve vazgeçilmez kaynaklarından birisi de Yargı kararlarıdır. Yargılama faaliyetleri, özel bir gerekçe olmadığı müddetçe, aleni olmalı ve yargı kararlarına erişim imkânı sağlanmalıdır.

Yargı kararlarını değerli kılan ise dava konusu olan somut olaylara soyut ve genel olan mevzuat hükümlerinin uygulanması sırasında yasa uygulayıcısının mevzuatın ne şekilde yorumladığını ifade ettiği bölüm olan kararların gerekçeli kısmıdır. Bu kısımda soyut ve genel olan mevzuat hükümleri cisimleşerek anlam kazanmaya başlamaktadır. Anayasa'nın 141/3. maddesine ve usul yasalarına göre; mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılmalıdır. Temel insan hakları sözleşmesi olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 45. maddesinde de kararların gerekçeli olması zorunluluğu getirilmiştir. Kararlardaki gerekçenin önemine istinaden yargı kararlarının gerekçesiz olması, adil yargılanma hakkının ihlali sayılmaktadır.

Adil yargılanma ve adalete erişim hakkının kullanılması açısından yüksek mahkemelerin kararlarına erişim hayati önem taşımaktadır. Maalesef ülkemizde henüz bütün yüksek mahkeme kararları herkesin erişimine açılabilmiş değildir. Sınırlı sayıdaki yüksek mahkeme kararı paylaşılabilen, yayımlanmayan kararların nasıl ve ne gerekçe ile verildiği ise kamuoyu tarafından bilinmemekte ve denetlenememektedir. Ayrıca hangi kararların yayınlanacağını be-

lirleyen makam ile kararı veren makam aynı olduğundan genelde müstakar olan kararlar kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Bu sebeple de yüksek yargı kararlarının tamamı kamuoyu ile paylaşılmadığında kararların denetlenmesi ve şeffaflığın sağlanması her zaman mümkün olmamaktadır.

Bu çalışmada, mahkeme (yüksek mahkeme) kararlarına erişim hakkı, bu hakkın önündeki engeller ve çözüm önerileri paylaşılacaktır.

1. Tanım

Devletin en önemli görevlerinden birisi de vatandaşların hak arama özgürlüğünü kullanabilmeleri için gerekli zemini hazırlamaktır. Anayasa'nın 9. maddesine göre, "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır." Hak arama özgürlüğü başta Anayasa'nın 36., 40. ve 125. maddelerinde düzenlenmiş olup ayrıca diğer yasalarda da bir kısım düzenlemeler mevcuttur. Anayasa'nın 36. maddesi ile, herkesin, "meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle, yargı mercileri önünde, davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip olduğu" belirtilirken, mahkemelerin görev ve yetkileri içindeki davalara bakmaktan kaçınamayacaklarına da ayrıca değinilmiştir.

Mahkemelerin kurulmasındaki temel felsefe vatandaşlar arasındaki hukuki sorunların çözümü ve adaletin sağlanmasıdır. Türk milleti adına yargılama görevini yerine getiren mahkemelerin nihai çıktıları yargı kararlarıdır. Yargı kararları bağımsız mahkemeler tarafından verilen her türlü kararı kapsamaktadır. Yargı kararlarına erişim hakkı kapsamında bahsedilecek kararlar ise hukukun kaynakları arasında yer alan yüksek mahkeme kararlarıdır. Çünkü yüksek mahkemelerin temel fonksiyonlarından birisi de müstakar içtihatlar üretmektir. Yargı kararlarına erişim hakkı konusunda günümüze kadar henüz net bir tanım yapılmamıştır.

Anayasa ve medeni yargılama usulü hukukunda yargılama faaliyetlerini kısa zamanda tamamlanması ve adalete erişim için "usul ekonomisi" kuralı benimsenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan "alan hak arama özgürlüğü" ile AIHS'nin 6. maddesinde yer alan "adil yargılanma hakkı" birlikte değerlendirildiğinde mahkemelerin görevi adaleti sağlamakla birlikte davaların en az giderle ve mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasıdır. Bu hedefe ulaşabilmek için ise hukukun kaynakları arasında sayılan "Yargı Kararlarına erişim hakkı" sağlanmalıdır.

Yargı kararlarına erişim hakkı, adalete erişim ve adil yargılanma haklarının tamamlayıcı olup üçü birlikte kullanılabilirliğinde hak arama özgürlüğü tam olarak teminat altına alınmış olacaktır. Yargı kararlarına erişim hakkı konusunda açık ve net bir tanım olmamakla birlikte bu hakkı “evrensel hak olarak kabul edilen adil yargılanma hakkı, eğitim ve bilgiye erişim hakkı kapsamında, bağımsız ve tarafsız mahkemelerce verilen kararlara, kişisel veriler ve özel hayatın gizliği ihlal edilmeksizin, erişim talep etme hakkı” olarak tarif etmek mümkündür.

Yargı kararlarına erişim hakkı, adil yargılanma hakkının bir yanması olup aynı zamanda adalete erişim hakkıyla doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Yargı kararları sadece yargılama faaliyetinin süjeleriyle ilgili olmayıp aynı zamanda üniversitelerde görev yapan öğretim üyeleri, öğrenciler, sivil toplum örgütleri, ticari kuruluşlar, uluslararası yatırımcılar ve kısacası insan olan herkesi ilgilendirmektedir. “Yargı kararlarına erişim hakkı”, başta hak arama özgürlüğü olmak üzere, adil yargılanma hakkı, adalete erişim hakkı, bilgi edinme hakkı, eğitim hakkı, ticaret yapma hakkı vb. nitelikteki birçok hakla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilidir.

Yargı kararlarına erişim sınırlandırıldığında yukarıda sayılan hakların kullanımı zorlaşacağı gibi gerekli ön tedbirler alınmaksızın bu kararların ham hali ile yayımlanması da aynı zamanda kendi içinde bir kısım riskleri beraberinde getirecektir.² Bu kararlar kişisel verilerden arındırmaksızın yayımlandığında, özel hayatın gizliliği ihlal edilebileceği gibi aynı zamanda son zamanların yükselen değeri olan unutulma hakkı da ihlal edilmiş olacaktır. Yukarıda sayılan haklar arasındaki hassas denge ilgililerce gözetilmelidir.

2. Hukukun Kaynakları ve Yargı Kararları

Türk Medeni Kanunu’nun (TMK) başlangıç hükümleri içerisinde yer alan ve “hukukun uygulanması ve kaynakları” başlığıyla düzenlenen 1. maddesinde; kanun, sözüyle ve özüyle bulunduğu bütün konularda uygulanır. Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir. Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlan-

2 Açılan bir davada Danıştay; “kişisel veriler temizlenmeden kararların erişim açılmasının özel hayatın gizliliğini ihlal edeceği, kanunlarda yüksek mahkeme kararlarının tamamının kişisel verilerden temizlenmeksizin vatandaşların erişimine açılacağına dair bir düzenleme bulunmadığı, Türk Milleti adına verilen kararların kamuya ait olma niteliği taşıdığı, talep eden kişilerin harcandırılmak suretiyle karar örneklerini alabileceklerini” değerlendirmiştir. (Danıştay 10. Dairesinin 2009/3337 E., 2013/7110 K. ve 08/10/2013 Tarihli Kararı)

nır.”, hükmü yer almaktadır.

Kanundaki bu düzenleme ve doktrindeki görüşlere göre; pozitif hukukun yazılı kaynaklarından olan, Anayasa, Kanunlar Milletlerarası Sözleşmeler, Kanun Hükmünde Kararnameler, Tüzükler, Yönetmelikler ve Adsız Düzenleyici İşlemler mevzuatı oluşturmaktadır. Yazısız kaynaklardan olan örf ve adet hukuku ile İçtihadı Birleştirme Kararları da pozitif hukukun kaynaklarındandır.³ Aynı zamanda pozitif hukukun kaynaklarından olan doktrin ve yargı içtihatları ise hukukun yardımcı kaynakları arasında sayılmaktadır.⁴

Anayasa'nın 36/2. fıkrasına göre; görev ve yetkisinde bulunan dosyaya bakmak zorunda olan mahkemelerin vermiş oldukları kararlar hukukun kaynaklarından olup, mahkemeler kararlarını verdikleri sırada genel ve soyut olan kanunları yorumlamak suretiyle somut olayları çözerken kanunları yorumladıklarından⁵ aynı zamanda hukukun oluşumuna ve gelişmesine katkıda bulunmuş olmaktadır.⁶

TMK'nın 1. maddesinin son fıkrasında yer alan düzenlemeye göre; yargı kararları, pozitif hukukun kaynaklarından olan yardımcı kaynaktır.⁷ Diğer yüksek mahkeme kararları sadece tarafları bağlayıcı nitelikte olmasına rağmen AYM'nin kararları ile içtihadı birleştirme kararları da mahkeme kararı olmasına rağmen özel düzenlemelere göre herkes bu kararlara uymakla yükümlüdür. Bu düzenlemeye göre AYM kararları kesindir. Yüksek mahkeme kararlarını sadece yardımcı kaynak olarak görmek, bu kararların gücünün azaltılması

3 Deryal, Yahya., (2011), Hukukun Temel Kavramları, Daryal Kitabevi, 7. Bası, Trabzon, s.40

4 Bozkurt, Enver., (2010), Hukukun Temel Kavramları, Yetkin Yayınevi, 8. Baskı, Ankara, s.79; İçtihadta devamlılık aranacağı, daimilik demek olmayıp içtihatların da zamanla değişmesi gerekebilecektir. (YCGK'nın 2010/1-158 E., 2011/296 K. ve 27/12/2011 Tarihli Kararı); İçtihadı hukuk, benzer somut olaylarda verilmiş kararlardan çıkarılan ve yeni bir hükümde veya hüküm vermede hukuki değer ölçüsü olarak kullanılan normlar bütünüdür. Bu itibarla içtihadı hukuk, bir norm yaratmaz.(YCGK'nın 2010/1-158 E., 2011/296 K. ve 27/12/2011 Tarihli Kararı); İçtihadı birleştirme kararlarının hukuki değerlerinin, madde metnine dahil olmayan gerekçelerle ortadan kaldırılabilecek kadar güçsüz olduğu kabul edilemez. Kaldı ki bu gerekçe yasa koyucunun değil hükümetin gerekçesidir. (YCGK'nın 2007/7-266 E., 2008/13 K. ve 05/02/2008 Tarihli Kararı); Yüksek mahkemelerin görevi; yasaların Türkiye genelinde hukuka uygun olarak uygulanıp uygulanmadığını denetlemek ve içtihatları ile ülkede yasa ve hukuk kurallarının uygulanmasında birliği sağlamaktır. (YCGK'nın 2008/9-82 E., 2008/181 K. ve 24/06/008 Tarihli Kararı)

5 Deryal, Yahya., (2011), Hukukun Temel Kavramları, Daryal Kitabevi, 7. Bası, Trabzon, s. 6; Aybay, Aydın., Aybay, Rona., (2002), Hukuka Giriş, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, s.137

6 Gözübüyük, Şeref., (2003), Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, Turan kitabevi, Ankara, 18. Bası, , s.56

7 Bilge, Necip., (2005), Hukuk Başlangıcı Hukukun Temel Kavram ve Kurumları, Turan kitabevi, Ankara, 19. Bası, s.100; Deryal, Yahya., (2011), Hukukun Temel Kavramları, Daryal Kitabevi, 7. Bası, Trabzon, s. 62

anlamına gelecektir.⁸

İçtihatların bağlayıcılığının hukuki temelleri arsında “eşitlik ve hukuki güvenlik ilkesi” de mevcuttur. Yargılama faaliyeti soyut ve genel hukuk kurallarının tekil ve somut olaylara uygulanmasıdır. İçtihadı birleştirme kararlarında somut bir dava ve uyuşmazlığın çözümü yerine, tartışmalı olan bir konunun davalardan bağımsız olarak çözüme kavuşturulmasıdır. Yargısal içtihatlar klasik hukuk öğretisinde hukukun yardımcı kaynakları olup uygulamada hukukun asli ve birincil kaynakları gibi muameleye tabi tutulmaktadır.⁹

Mahkeme kararlarının ilgili tarafları bağlaması genel kural olmakla birlikte içtihadı birleştirme kararları herkesi bağlamaktadır. Bu kararlar aynı zamanda vatandaşlara, akademisyenlere ve hukukla ilgilenen herkese yol gösteren yardımcı kaynaklardır. İçtihadı birleştirme kararları ise yargı birliğini sağlamak amacıyla yüksek mahkemelerin aynı daireleri ya da birden fazla daire arasında meydana gelen görüş ayrılıklarını ortadan kaldıran kararlardır. Sorunlar Genel Kurullarda¹⁰ yeniden değerlendirilmek suretiyle karara bağlanmaktadır. Bu içtihadı birleştirme kararları değişiklik yapıncaya kadar ilgili bütün tarafları ve mahkemeleri bağlar.¹¹ Bu kararlar aynı zamanda ilke kararları olup Resmi Gazete’de yayınlanmaktadır.

Her ne kadar TMK’nın 1/son maddesinde “Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.” şeklinde düzenleme mevcut olsa da bu hüküm sadece hâkimleri değil, yargılama faaliyetinin diğer sùjeleri olan vatandaşlar ve avukatlar açısından da büyük önem taşımaktadır. Kişilerin tarafı oldukları ve yargıya taşımak istedikleri davalar açısından mahkeme kararlarına erişim ihtiyaçları vardır. Açılan davaların sonuçlarının öngörülebilirliği, dava açıp açmama konusunun değerlendirilmesi benzer konulardaki yüksek mahkeme kararlarının incelenebilmeleri ile doğru orantılıdır.

Avrupa Birliğinin Türkiye hakkında düzenlemiş olduğu 2012 Yılı

8 İçtihadı Birleştirme Kararları dışındaki yargısal kararlar bağlayıcı olmayıp yardımcı kaynaklar sınıfında değerlendirilmesi daha uygun olacaktır. (Bozkurt, Enver., (2010), Hukukun Temel Kavramları, Yetkin Yayınevi, 8. Baskı, Ankara, s.80)

9 Kayhan, Fahrettin., (10/08/2014), Özel Hukuk Uygulamasında Yargı İçtihatlarının ve İçtihadı Birleştirme Kararlarının Normatif Gücü, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1999-19992-867>

10 Yüksek Mahkemelerin Daireleri arasında çıkan uyuşmazlıkları Genel Kurulları tarafından çözüme kavuşturulmaktadır.

11 Gözübüyük, Şeref., (2003), Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, Turan kitabevi, Ankara, 18. Bası, s.56,

İlerleme Raporunda; yüksek mahkeme kararlarına erişimin sınırlı olması sebebiyle içtihat kararlarının anlaşılacağı bu konudaki farkındalığın oluşmasına engel olduğu bildirerek Türkiye'nin bu konudaki tutumu eleştirilmiştir.¹²

Yukardaki yorumlardan da anlaşılacağı üzere mahkeme kararları yardımcı kaynaklar olup, bu kaynakların ne şekilde yayımlanacağı konusunda bir kısım düzenlemeler mevcutsa da pozitif hukukun yazılı kaynaklarında olduğu gibi bütün yargı kararlarının yayımlanması gerektiği hususunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

3. Bilgi Edinme Hakkı Kapsamında Yargı Kararlarına Erişim

7/5/2010 Tarih ve 5982 Sayılı Yasa ile Anayasa'nın 74/4. maddesine eklenen bir fıkra da; "bilgiye erişim" Anayasal bir hak haline getirilmiştir. Yine aynı Yasa ile Anayasa'nın 20/3. maddesine eklenen bir fıkra ile de; "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir." demek suretiyle özel hayatın gizliliğine verilen önem açık bir şekilde ortaya konmuştur.¹³

Bilgiye Erişim Hakkı Anayasal bir hak olarak tanınmadan önce de "demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemek" üzere 9/10/2003 Tarih ve 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (BEHK) çıkartılmıştır.

Gerekli tedbirler alınmak şartıyla¹⁴ mahkeme kararları da BEHK kapsamında bir bilgi ve belge olduğu gibi Yüksek Mahkemeler de kanunda tarif edilen kamu kurumları arasındadır. Kanun'da, bilgiye erişim konusunda herhangi bir sınırlama getirilmeksizin herkesin bilgi edinme hakkına sahip olduğunu düzenlemiştir. Kamu kurumları bu kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler.

12 Türkiye 2012 İlerleme Raporu, (10/08/2014), http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/Adaylik_Sureci/IlerlemeRaporlari/2012_ilerleme_raporu_tr.pdf

13 Anayasa'daki bu düzenleme üzerinden uzun bir zaman geçmiş olmasına rağmen henüz Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun yasalaşmamıştır.

14 BEHK kapsamında kişisel verilerde korunarak ancak kararlara erişim konusunda destek verilmelidir.

BEHK kapsamında kurulan Bilgi Edinme Kurulu ilke kararlarında mahkemelerin yargılama faaliyetlerine ilişkin eylemlerinin BEHK kapsamında kalmadığı belirtmektedir.¹⁵ Yargı kararlarının vatan-
daşın erişimine açılması kararı ise bir yargılama faaliyeti olmayıp yüksek mahkemelerin idari birimleri yargı kararlarına erişim taleplerini değerlendirmek suretiyle bu konuda karar vereceklerdir. Yargıtay'da Yargıtay kararlarının erişime açılması konusunu idari bir görev yapan Başkanlar Kurulunda değerlendirmek suretiyle karar vermiştir.¹⁶Bu sebeple yargı kararlarına erişim istekleri kişisel veriler korunmak kaydıyla BEHK kapsamında değerlendirilmelidir.

Veri sahibinin izin verdiği hâller saklı kalmak üzere, özel hayatın gizliliği kapsamında, açıklanması hâlinde kişinin sağlık bilgileri ile özel ve aile hayatına, şeref ve haysiyetine, meslekî ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır. Kişisel verilerden temizlenmemiş mahkeme kararlarının da yukarıda sayılan kişisel verileri içermesi sebebiyle bilgi edinme hakkı kapsamı dışında olduğu kabul edilmelidir. Her ne kadar kanunda; “kamu yararının gerektirdiği hâllerde, kişisel bilgi veya belgeler, kurum ve kuruluşlar tarafından, ilgili kişiye en az yedi gün önceden haber verilerek yazılı rızası alınmak koşuluyla açıklanabilir.” şeklinde bir düzenlemeye dayanılarak mahkeme kararlarının da kişisel veriler içermesine rağmen bilgi talep edenlerle paylaşılacağı hususunda bir kanaat oluşsa bile, fiili imkânsızlık olması sebebiyle mahkemelerin ilgili kişilerin rızasını arama yerine kişisel verileri temizlemek suretiyle kararları paylaşmaları daha kolay olacaktır.

Anayasa'da, 7/5/2010 Tarihinde, yapılan değişiklikle bir taraftan bilgiye erişim ve bilgi edinme hakkı Anayasal bir hak olarak tanınmışken diğer taraftan da “özel hayatın gizliliği” konusunda güçlü bir düzenleme yapılmak suretiyle, kanun koyucu, hatta halkoyu ile bütün vatandaşlar, bu iki hak arasında iyi bir dengenin kurulması gerektiği hususunda kişisel verileri elinde bulunduran kamu gücüne görev vermiştir.

Yargı kararlarındaki taraflara ait bilgilerin kişisel veri olduğu hususu tartışmasız bir konudur. Bu durum ise, Anayasa'daki ve özel yasalardaki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, mahkeme kararlarının kişisel veriler temizlendikten sonra ya da kararda kişi-

15 Bilgi Edinme Kurulunun 2005/687 K. ve 04/10/2005 Tarihli Kararı, (Bilgi Edinme Kurulu İlke Kararları, (03/09/2014), <http://www.ankara.adalet.gov.tr/sayfalar/BilgiEdinme/uyarilar.pdf>)

16 Yargıtay Başkanlar Kurulu'nun 12/07/2010 Tarih ve 14 Sayılı Kararı, (Bu Karar yayınlanmamıştır.)

sel verileri bulunanların rızaları alındıktan sonra paylaşılabilceği kabul edilmelidir.

4. Aleni Yargılama ve Yargı Kararlarına Erişim Hakkı

AİHS'nin 6., Anayasa'nın 141., Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 28., Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 182. ve İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 18. maddelerinde; genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı durumlar dışında duruşmaların aleni olarak yapılacağı belirtilmektedir.

Hukuk devleti her şeyden önce insan haklarına saygılı, hukuki güvencelerin sağlam olduğu, adaletin gerçekleşmesini amaçlayan bir devlet şeklidir.¹⁷ Aleniyet ilkesi, yargılamanın halka açık olarak gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir. Hukuk devleti ilkesinin bir sonucu olan aleniyet ilkesi sayesinde, hem halkın yargının adaletli olduğuna güvenmesi ve önyargılarından kurtulması, hem de yargılama sırasındaki meydana gelebilecek keyfilikler önlenerek yargının kamuoyu denetimine açık olmasına imkân sağlanmış olur.¹⁸ Bu yasal düzenlemeden amaç mahkemelerin yargılama faaliyetlerini şeffaf bir şekilde yerine getirdikleri ya da getirmeye hazır olduklarının kabulüdür.

İçtihatların yayımlanması, onların eleştirilebilmesine zemin hazırladığı gibi bilimsel denetime de imkân sağlar. Ayrıca karar mercilerini benzer olaylarda tutarlı olmaya zorlayarak müstakar içtihatların oluşmasında önemli bir rol oynar.¹⁹

Aleniyet ilkesinin kapsamı herhangi bir konudaki yargılama işleminin safahatını isteyen kişilerin yargılama faaliyetlerinin yürütüldüğü mekânlarda bulunmak suretiyle yargılama işlemlerini izlemeleri ve bilgi edinmeleri ile sınırlıdır. Günümüzde ise elektronik ortamın da sağlanmış olduğu bir kısım imkânlarla kişisel verilerden temizlenmeksizin yargı kararlarının paylaşımı, devlet gücüyle bir kısım cezai müeyyide uygulanan kişilerin ayrıca kamuoyu önünde rencide edilmesi de ikinci bir defa daha cezalandırılması anlamına gelecektir. Bu konu da son zamanlarda dünya üzerinde gelişen trendde ulusal yasalarla cezalandırılan kişilerin internet üzerinden deşifre edilmemesinin gerektiği ve cezalarının infazıyla bütün neticeleri-

17 Özdemir, İrem., (2010), Medeni Yargılama Hukukunda Adalet Erişim, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ana Bilim Dalı, s.37 http://angora.baskent.edu.tr/acik_arsiv/dosya_oku.php?psn=2409&yyn=291&dn=1, s. 37

18 İnceoğlu, Sibel., (2007), Adil Yargılanma Hakkı ve Yargı Etiği, Şen Matbaa, Ankara, s.101

19 Kayhan, Fahrettin., (10/08/2014), Özel Hukuk Uygulamasında Yargı İçtihatlarının ve İçtihadı Birleştirme Kararlarının Normatif Gücü, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1999-19992-867>

nin ortadan kalktığıının kabulü şeklindedir.²⁰

Yargı kararlarındaki kişilere ait bilgiler kişisel veri olarak kabul edildiğinde ve Anayasa'daki ve özel yasalardaki özel hayatın korunmasına dair ilkeler birlikte değerlendirildiğinde; yargılama faaliyetlerinin aleni olması tek başına bütün yargı kararlarının, kişisel verilerden temizlenmeksizin, vatandaşların erişime açılmasının bir teminatı olmadığı düşünülmektedir.

Anayasa'da ve yargılama usulüyle ilgili diğer yasalardaki duruşmanın aleniliği herkese açık olması şeklindeki düzenleme Yüksek Mahkeme kararlarının kişisel verilerden temizlenmeksizin sınırsız bir şekilde herkesin erişimine açma hakkı vermeyecektir.

5. Kişisel Veri ve Yargı Kararlarına Erişim Hakkı

Bireyin ve özel hayatı içinde yer alan aile üyelerinin; şahsi, mesleki ve ailesine ilişkin özelliklerini gösteren, o bireyi diğer bireylerden ayırmayı ve niteliklerini ortaya koymayı sağlayan her türlü bilgi kişisel veridir.²¹

Kişinin, adı, adresi, doğum tarihi, medeni hali, tabiiyeti, mesleği, görüntüsü, kanaatleri, fotoğrafı, e-posta adresi, banka bilgileri, internet erişim log-kütük kayıtları, kimlik, emeklilik, kurum sicili ve vergi numarası, parmak izi, eğitim bilgileri, sağlık verileri, telefon mesajları, telefon rehberi, mail veya elektronik ortamda yazdığı veya paylaştığı yazı, fotoğraf, ses veya görüntü kayıtları, fiziksel ve biyolojik özellikleri, kişisel tercihleri, (ticari, siyasi, dini, mezhepsel, cinsel vb.) başlıca kişisel verilerdir. Bu verileri tadadi olmadığından saymak çok ta mümkün değildir.

Kişisel verilere ilişkin bilgiler; belli bir kimsenin kimliğine, etnik kökenine, fiziksel özelliklerine veya sağlık, öğrenim ve çalışma durumuna ilişkin olabileceği gibi, bireysel ve aile içi yaşantısına ilişkin bilgiler ve başkaları ile gerçekleştirdiği haberleşmeler de kişisel veri niteliğindedir. Bireyin aile üyelerinin psikolojik sorunlarına veya adli makamlara yansımış bir suç işleyip işlemediklerine ilişkin bilgileri dahi kişisel veridir.

Ülkemizde henüz bu konuda yasal bir düzenleme yapılmamış olmasına rağmen AİHS'nin 8. maddesinde ve Anayasa'nın 20/3.

20 Judgment of The Court (Grand Chamber), (03/06/2014), <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Mario%2BCosteja%2B&docid=152065&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=271134#ctx1>

21 Akgül, İhsan., (2014), Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında kişisel verilerin korunması, Beta yayınları, İstanbul, s.7

maddesine eklenen bir fıkra ile kişisel verilerin korunması hususu düzenlenmiştir. Kişisel verilerin korunması hakkının temel amacı, demokratik ve özgür bir toplum düzeninde yaşayan ve yaşamını kendi özgür iradesiyle belirleme yeteneğine sahip olan kişiyi ve kişinin verileri üzerindeki haklarını korumayı sağlamaktır.²²

Yukarıdaki bilgilerle birlikte bir değerlendirme yapıldığında bireyler hakkındaki davalarda yukarıda sayılan her bir verinin karar içerisinde yer alması mümkün olacaktır. Kişisel verilerin yer aldığı kararların anonimleştirme yapılmadan ya da kişinin rızası alınmadan kamuoyu ile paylaşılması kişisel verilerin korunmasında hedeflenen temel ilkelere aykırı olacaktır. Kısacası özel hayatın gizliliğini ihlal suçu işlenmiş olacaktır.²³ Bireylerin verilerini gizli tutma hakkı ile bilgi paylaşımından doğan kamu yararı arasında bir denge kurularak bireylerin kendi haklarındaki bilgileri kontrol etme hakkına saygı duyulmalıdır.²⁴ Çünkü emek ve mesai gerektirse de mahkeme kararlarının kişisel verilerden temizlenmek suretiyle kamuoyu ile paylaşılması her zaman için mümkün olacaktır. Fakat ihlal edilen bir hakkın telafisi mümkün olmayacaktır.

6. Adil Yargılanma, Adalete Erişim ve Yargı Kararlarına Erişim Hakkı

Anayasa'nın 9. maddesine göre; Yargı yetkisi Türk Milleti adına bağımsız mahkemeler tarafından kullanılacak olup, bu mahkemelerde hakkını arayan bütün vatandaşlar Anayasa'nın 36. maddesine göre her türlü meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddialarını gündeme getirebilecek, savunmalarını yapabilecekler ve adil yargılanma hakkını kullanabileceklerdir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamayacaktır. Anayasa'nın 138. maddesine göre ise görevlerinde bağımsız olan hâkimler kararlarını verirken Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm vereceklerdir. Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır. Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.

Adil yargılanma hakkı AİHS'nin 6. maddesi ile evrensel bir hak ola-

22 Akgül, İhsan., s.101; Kuzeci, Elif., (2010), Kişisel Verilerin Korunması, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku, Anabilim Dalı, Doktora Tezi, s.11

23 Akyürek, Güçlü., (2011), Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, Seçkin Yayınları, Ankara, s.39

24 Doyle, Carolyn., (Çeviren: Demir, Esra), (2007), Mahremiyet Hakkı: Cazip Ama Kusurlu, Karşılaştırmalı ve Güncel Ceza Hukuku Serisi, Seçkin Yayınları, Ankara, s.119

rak düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre; “herkesin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir sürede yargılanması, haklarındaki kararların aleni olarak verilmesi, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılması, yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden anlaşılabilir bir şekilde ve en kısa sürede kişiye bildirilmesi, suçlanan kişinin savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıkların sağlanması, delil toplanmasını istemesi ve adli yardım talep edebilmesi” adil yargılanma hakkının genel çerçevesini oluşturmaktadır. Burada sayılan hakların herhangi bir kısıtlanmaya tabi tutulmadan kullanılması da adil yargılanma hakkını teşkil eder. Adalete erişim hakkı adil yargılanma güvencesi ile birlikte yorumlanmaktadır.²⁵

Adalete erişim kavramı aynı zamanda bilgiye erişimi de kapsayan oldukça geniş bir kavramdır. Açıklık ve şeffaflık ilkelerinin gerçekleşmesinde, bilgiye erişim hakkının kullanılması önemli bir mekanizmadır.²⁶ Adalete erişim bakımından büyük önem taşıyan bilgiye erişim hakkı, vatandaşların, idarenin işlem ve eylemlerine ilişkin bilgi ve belgeleri elde edebilmelerinin önünü açarken, adalete erişim hakkını da güçlendirecektir.²⁷ Adalete erişimi; özgürlükler ve adaletin kalitesinden ödün vermemek koşuluyla, en kolay, hızlı, etkili ve en az masrafla, uygun hukuki mekanizmalardan yararlanarak, ihtiyaç duydukları hukuki çözümlere ulaşması” şeklinde tanımlamak mümkündür.²⁸

Adalete erişimin önündeki engellerin varlığı, adalete erişimin öznesi olan vatandaşların, hak arama özgürlüğünü ve adil yargılanma hakkını kısıtlamaktadır. Yargı erki çerçevesinde, devlete yüklenen adalet dağıtma görevi, hem siyasi hem de sosyal bir hak olan adalete erişim hakkının, korunmasının yanında, hakkın gerçekleşmesine ilişkin pozitif ödevler de içermektedir. Dava açabilmek ve bilgi edinebilmek için sadece mevzuata erişim hakkı yetmez, ayrıca mahkeme kararlarına erişim de kolaylaştırılmalıdır. Bu husus, devletin pozitif yükümlülükleri arasındadır.

25 Harris, David., O'Boyle, Micheal., Colin, Warbrick., (2009), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku, Şen Matbaası, Ankara, s.6

26 Sadece bizim ülkemizde değil, diğer ülkelerde de yargı kararlara eşimin şeffaflığı sağlayacağı ve adalete olan güvenin artacağı kabul edilmektedir. (Hammarberg, Thomas., (03/09/2014) Report, Report-Administration of justice and protection of human rights in the justice system in Ukraine Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstranetServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2075485&SecMode=1&DocId=1883332&Usage=2>)

27 Özdemir, İrem., s.66

28 Özdemir, İrem., s.23

Ülkemizde, adalet hizmetlerinden yararlanmak isteyen vatandaşların ilk olarak müracaat etmeleri gereken yer mahkemelerdir. Bir başka deyişle, mahkemeler vatandaşların gözünde, adaletin somutlaştığı mekânlardır.²⁹ Mahkeme kararları da, her ne kadar herkesi memnun etmese de, tüm bu işlemlerin bir çıktısı, meyvesi ve sonucudur.

Yargı Kararlarına Erişim Hakkı ayrı bir hak olarak henüz ulusal ve uluslararası mevzuattaki düzenlemelerde kendisine yer bulamamıştır.

AİHS'nin 6. maddesindeki düzenlemeye göre; Yargılananlar savunmalarını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmalıdır. Davanın tarafları iddialarını ispat için, mahkemeler de dâhil olmak üzere, ulusal makamların elinde bulunan her türlü bilgi ve belgeye usulü dairesinde erişebilmelidir. Kişiler davalarıyla ilgili örnek bir karar ya da davasının ispatında yol gösterici mahiyette yargı kararı olduğuna inanıyorsa bu kararlara erişebilmelidir.³⁰ Kişilerin savunmalarını hazırlayabilmeleri için de meşru sınırlar içinde yargı kararlarına erişim haklarını kullanabilmeleri gerekecektir. Aksi durumda mahkemelerin söz konusu dava ya da suç türü ile ilgili yorum, yaklaşım ve uygulanmaları bilinemeyeceğinden yargılanan kişi için bir kısım belirsiz alanlar oluşacaktır. Bu durum da savunma hakkının kısıtlanması anlamına gelecektir. Adil yargılanma hakkı, başta mahkeme kararları olmak üzere ihtiyaç olan hukuk kaynaklarına erişim hakkını da kapsamaktadır.³¹ Dava tarafları açısından dava sonucunun öngörülebilir olmasına da ihtiyaç vardır, zira içtihatlarla erişememek adil yargılanma hakkının unsurlarından olan öngörülebilirliği zayıflatacaktır.

7. Yargı Kararlarının Yayınlanması

Yargı kararlarının tamamının yayımlanması ve vatandaşların erişimlerine açılması konusunda ne AİHS'nde ne de iç mevzuatımızda yasal bir düzenleme ve zorunluluk bulunmamaktadır. Yalnızca yüksek mahkemeler tarafından verilen İçtihadı Birleştirme Kararlarının Resmi Gazete'de yayımlanacağına dair bir kısım düzenleme-

29 Özdemir, İrem., s.132

30 Harris, David., O'Boyle, Micheal., Colin, Warbrick., s.314

31 Adil Yargılanma hakkı hem hakkın öneminden dolayı sitemde bu konuda yapılan başvuruların ve alınan kararların sayısının fazlalığı nedeniyle Sözleşmede üstün bir yer tutar. Bu hakkın önemiyle ilgili olarak, Mahkeme'ye göre, "adil yargılanma hakkı demokratik bir toplumda öyle önemli bir yer teşkil eder ki Sözleşme'nin 6. maddesinin dar bir yoruma tabi tutulması için hiçbir gerekçe meşru kabul edilemez." (Harris, David., O'Boyle, Micheal., Colin, Warbrick., s.203)

ler mevcuttur.³² Bu düzenlemeler ve yüksek mahkemelerin aralarındaki kısmi farklılıklar kısaca aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

a. Anayasa Mahkemesi Kararlarının Yayınlanması

Anayasa'nın 153. maddesine göre; "Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz. AYM kararları Resmi Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar." Bu düzenlemede; AYM'nin kararlarının kesin olduğu ve Resmi Gazete'de hemen yayımlanacağı ifade edilmişse de kastedilenin Bireysel Başvuru Hakkının kullanılmasıyla ilgili kararlar olmadığı, sadece kanun ya da kanun hükmündeki kararnamelerin iptal ve itiraz başvurularının esasına ilişkin kararlar olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü Bireysel Başvuru konusunda daha detaylı düzenleme AYM İçtüzüğü'nün 58/2. maddesinde yer almaktadır.

Her ne kadar 7/5/2010 Tarih ve 5982 Sayılı Yasayla yapılan değişiklikle Anayasa'nın 148/1. maddesinde AYM'nin bireysel başvuruları da karara bağlayacağı hususu düzenlemişse de, bireysel başvuru kararlarının Resmi Gazete'de yayınlanıp yayınlanmayacağı konusunda Anayasada ayırık bir düzenleme getirilmemiştir.

Bu durum AYM'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" başlıklı 50/3. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde bireysel başvurular hakkında, AYM'nin vermiş olduğu kararların tamamının Resmi Gazetede yayınlanmayacağı, mahkemenin internet sitesinde yayınlanacağı, Resmî Gazetede yayımlanacaklara ilişkin hususların ise İçtüzükte gösterileceği belirtilmiştir.

AYM İçtüzüğü'nün 81/4 maddesine göre; Bölüm kararlarının tümü ile Komisyon kararlarından kabul edilebilirlik açısından ilkesel önem taşıyanları Mahkeme'nin internet sitesinde yayımlanacaktır. İçtüzüğün 81/5 maddesine göre ise; "Bölüm Başkanının tespit ettiği, Bölüm tarafından verilen pilot karar niteliğinde ya da içtihadın ortaya konulması açısından ilkesel öneme haiz kararlar Resmî Gazete'de yayımlanacaktır.

Bu düzenlemelerden de anlaşılmaktadır ki AYM'nin bireysel başvurularla ilgili esasa ilişkin vermiş oldukları kararların tamamı internet ortamında yayınlandığı gibi ayrıca önemli nitelikteki içtihadlarda Resmi Gazete'de yayımlanacaktır.

32 İstisnai düzenleme İcra İflas Kanunu 14/son maddesinde İcra İflas Hukukuna ilişkin kararların yayınlanması konusundadır.

AYM İÇtüzüğü 'nün 59/1. maddesinde; “Başvurular, İÇtüzük ekinde (Ek-1) örneği bulunan ve Mahkeme'nin internet sitesinde yayımlanan başvuru formu kullanılarak resmî dilde yapılır.” denmekte olup bu ekte de; Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebi ve bunun gerekçesi sorulmakta, başvuru sahibinin kimliğini gizli tutma talebi var ise bunun gerekçesi kayda geçirilmektedir.³³

Bireysel başvuru kapsamında AYM'ye yapılan müracaatların çoğunda bireysel başvuru sahibi şahıslar olup aleyhine başvuru ise idare olmaktadır. Bir kısım bireysel başvuru taleplerinin muhatabı, yani karşı tarafı ise özel kişiler olabilmektedir. AYM'nin İÇtüzüğüne göre bireysel başvuru yapan kişinin kimliğini gizli tutma talebinin olup olmadığı araştırılmakta,³⁴ kimliğini gizli tutmak isteyenlerin talepleri genellikle mahkemece kabul edilmektedir.

AYM'nin kararları özellikle bireysel başvuru hakkı tanındıktan sonra yargı sùjeleri açısından çok önemli bir hal almıştır. Yargının tüm sùjeleri de kendilerini geliştirebilmeleri, yapacakları yargılama faaliyetlerinde isabetli kararlar verebilmeleri için AYM'nin bütün kararlarına ulaşabilmelidirler. Kararların sadece bir kısmına ulaşmaları durumunda içtihat farklılıklarını takip etmeleri mümkün olmayacaktır.

b. Yargıtay Kararları İle İlgili Yasal Düzenlemeler

Yüksek Mahkeme kararlarının hangilerinin hangi yöntemlerle ve ne şekilde vatandaşlarla paylaşılacağı konusunda Yüksek Mahkeme kanunlarında bir kısım özel düzenlemeler mevcuttur. Ayrıca icra iflas hukukuna ilişkin Yargıtay kararları ile ilgili de İcra ve İflas Kanunu'nda özel bir kısım düzenlemeler yapılmıştır. Bu özel düzenlemeler kısaca aşağıdaki şekildedir.

33 Başvurucunun kamuya açık olan belgelerde kimliğinin gizli tutulmasını talep edebilme hakkı bulunmaktadır. Kimliğinin açıklanmasını istemeyen başvuru sahibinin bunu belirtmesi ve yargılamanın aleniyeti ilkesinin istisnası niteliği taşıyan bu talebinin gerekçesini başvuru formunda bildirmesi gerekmektedir. Bu talep başvuru kararına bağlayacak olan Komisyonlar ya da Bölümlerce değerlendirilecektir. Kimliğin saklı tutulması talepleri ancak istisnai durumlarda ve gerekçesi haklı bulunursa kabul edilecektir. (Ekinci, Hüseyin., Sağlam, Musa., (18/08/2014), 66 Soruda Bireysel Başvuru, http://www.anayasa.gov.tr/files/bireysel_basvuru/66_Soru.pdf)

34 Mevcut yasal düzenlemelere göre AYM sadece bireysel başvuru taleplerinde “kimliğini gizli tutma” konusunda bireysel başvuru sahibine isteğinin olup olmadığını sormaktadır. Bireysel başvuru dışında yerine getirdiği yargılama faaliyetlerinde ise tarafların kimliklerini gizli tutmayla ilgili ayrıca herhangi bir yasal düzenleme olmadığından bu çeşit dava dosyalarında kişisel verilerden arındırma işlemleri yapılmaksızın kararlar kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Özellikle mahkemeler tarafından yapılan Anayasa'ya aykırılık iddialarındaki dosyalarda kişisel veriler olabilmektedir.

i. Yargıtay Kanunu'ndaki Yasal Düzenleme

İçtihat uyuşmazlıkları gidermek ve içtihatları birleştirme görevi Yargıtay Büyük Genel Kurulu'na aittir. Yargıtay Kanunu'nun 45. maddesine göre; verilen İçtihadı Birleştirme Kararları (İBK), benzer nitelikteki hukuki konularda, Yargıtay Genel Kurullarını, Daire Başkanlıklarını ve Adliye Mahkemelerini de bağlayıcı niteliktedir. Ayrıca İBK en kısa zamanda Adalet Bakanlığı'na bildirilecek olup Bakanlık ise bu kararları gecikmeksizin ilk derece mahkemelerine ve Cumhuriyet savcılıklarına duyuracaktır.

Yine Yargıtay Kanunu'nun 50. maddesine göre, İçtihadı Birleştirme, Genel Kurul ve Daire kararları, bu kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuat maddelerine göre kartlara geçirilmek suretiyle fişleneceği, kararların ve özetlerinin fihristleriyle, resmi külliyat olarak teselsül eden ciltler halinde Yayın İşleri Müdürlüğü tarafından yayınlanacağı, bu görevin de Tasnif Kurulu tarafından yerine getirileceği düzenlenmiştir.³⁵

Ayrıca Kanun'un 58. maddesi gereğince de; Yargıtay Kanunu hükümlerine göre alınacak ilke kararları, içtihadı birleştirme kararları, Birinci Başkanlıkça emsal teşkil edebileceği belirlenen Hukuk ve Ceza Genel Kurul Kararlarının Resmi Gazete'de yayımlanacağı hususu kabul edilmiştir.

Yine aynı kanun kapsamında Yargıtay'ın faaliyet alanına ilişkin olarak hazırlanan karar, mevzuat, genelge, görüş, metin ve belgelerin, Türkiye'nin üyesi olduğu ve yargı yetkisi tanınan uluslararası mahkeme kararlarının, kullanıcıların hizmetine sunulması için gerekli desteği sağlamak ve teknik destek vermek üzere Bilgi İşlem Merkezi Müdürlüğü kurulmuştur.

Yargıtay kararlarının hâkim, Cumhuriyet savcıları ve vatandaşların hizmetlerine sunulması için her türlü teknik destek bu birim tarafından verilmektedir. Ayrıca AİHM'nin Türkiye'ye ilişkin kararları elektronik ortamda vatandaşların erişimlerine açılmıştır.³⁶

ii. İcra ve İflas Kanunu'ndaki Yasal Düzenleme

Yasa koyucu 17/7/2003Tarih ve 4949 Sayılı Yasa ile; İcra ve İflas Kanunu'nun 14. maddesine bir fıkra eklemek suretiyle "Yargıtay, icra ve iflâs işlerine ait kararların tamamını düzenli olarak yayımlar.

35 Dosya sayısının çokluğu sebebiyle sadece Yargıtay Kararlar Dergisinde yayımlanan kararlar kişisel verilerden temizlenerek kavram ve kanun maddelerine göre elektronik ortamda ve basılı eser olarak yayımlanmaktadır.

36 AİHM Kararları, (03/09/2014), <http://www.yargitay.gov.tr/aihm.php>

Buna ilişkin esaslar Yargıtay tarafından yönetmelikle düzenlenir.” şeklindeki bir düzenlemeyle ilk defa Yüksek Mahkeme kararlarından bir bölümünün tamamının düzenli bir şekilde yayımlanması yükümlüğü getirilmiştir.

İlgili maddenin gerekçesinde ise; kanun çıktığı tarih itibariyle, Yargıtay kararlarının yeteri kadar yayınlanmadığı, Yargıtay’ın istikrar kazanmış kararlarının bilinmemesi nedeniyle ilk derece mahkemelerince verilen yanlış kararlarda tekrarlanmanın yaşandığı, ayrıca icra iflas hukuku ile ilgili çok çeşitli ihtimallerin ortaya çıkabileceği çıkacak sorunların süratle çözümü için Yargıtay’ın benzer durumlarda ne şekilde karar verdiği neyin bilinmesi gerek hak sahipleri gerekse hak dağıtanlar bakımından önemli olduğu icra iflasa ilişkin sorunların istikrarlı ve adil ve eşit şekilde ülkenin her tarafında çözülebilmesi için yeter kararların tümünün yayımlanması gerektiği hususu belirtilmiştir.

Yargı kararlarına erişim hakkının kullanılması açısından bu yasal düzenleme çok önemli ise de, bu düzenlemede kanun koyucu, kararların ne şekilde yayınlanacağı, kişisel verilerden temizlenip temizlenmeyeceği konusunda herhangi bir şekilde açıklık getirmemiştir. Ayrıca neden bütün yargı kararları konusunda genel bir düzenleme yapılmadığı, sadece icra ve iflas hukukuna ilişkin kararların yayımlanması gerektiği hususu kanun maddesinden ve gerekçesinden net olarak anlaşılammıştır. Yüksek Mahkemelerin sadece icra ve iflas hukukuna ilişkin değil, vermiş oldukları diğer kararlarda, hem kanun uygulayıcıları hem de hak sahipleri ve dosyanın tarafları açısından önemlidir.³⁷

Kanundaki bu madde gereğince Yargıtay da “Yargıtay’dan Verilen İcra ve İflas İşlerine Ait Kararların Yayımlanmasına Dair Yönetmelik”³⁸ hazırlamak suretiyle söz konusu yönetmelik 12/04/2014 Tarih ve 28970 Sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Yönetmeliğin amacı; Yargıtay temyiz incelemesinden geçen icra ve iflas işlerine ait kararların yayımlanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bu faaliyetleri yerine getirmek üzere Kişisel Verileri Temizleme Bürosu kurulmuştur. Bu büronun görevi; “yayımlanacak kararları, kişisel verilerden temizlemek ve anonim

37 2013 yılında Yargıtay’ca verilen kararların toplamı 882.777 olup bu kararlardan sadece 40.968 icra ve iflas hukukuna ilişkindir. Toplam kararlar içindeki oranı % 4.8’dir. (Yargıtay 2013 Yılı İstatistikleri, (15/09/2014), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/istatistikler/2013.pdf>)

38 <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin>

Aspx?MevzuatKod=7.5.19574&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=icra ve iflas

hale getirmek, kararların listesini hazırlamak ve yayınlayacak birime ulaştırmaktır.” Bu büro tarafından hazırlanan icra ve iflas hukukuna ilişkin kararlar ise Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden (<http://www.yargitay.gov.tr/index2.php?pgid=1>) vatandaşların erişimine açılmıştır. Bu çalışmalar ile, kararlardaki kişisel verilerin; belirli veya kimliği belirlenebilir bir gerçek veya tüzel kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmek suretiyle işlenmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca yönetmelikle kararların anonim hale getirilmesinde oluşacak tereddütlerin giderilmesi amacıyla Yargıtay Tasnif Kurulu'nun bilgisine başvurulacağı hükmü benimsenmek suretiyle oluşabilecek muhtemel tereddütlerde uzman hukukçuların görüşlerine müracaat edilmesi gerektiği hükmü yer almıştır. 2006 yılının başından itibaren Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine kayıtlı olan ve 2006-2014 yıllarını kapsayan 200.000'i aşkın karar kişisel verilerden temizlenmek suretiyle internet üzerinden vatandaşların erişimine açılmıştır.³⁹ Yukarıda belirtildiği gibi nasıl bu kanun maddesi alanında ilk düzenleme ise söz konusu yönetmelik de vatandaşlarla paylaşılan yargı kararlarının hangi standartları taşıması gerektiğine ve elektronik ortamda nasıl paylaşılacağına dair ilk ve tek yönetmeliktir.

iii. Yargıtay Stratejik Planı Çerçevesinde Belirlenen Hedefler

Yargıtay'ın 2000-2014 yılları arasındaki stratejilerini belirleyen Yargıtay 2010-2014 Stratejik Planı'nın amaçlar başlığı altında ikinci amaç olarak düzenlenen “Yargıtay'a Karşı Var Olan Saygı ve Güven Düzeyinin Artırılması” alt başlığında yer alan ikinci hedefte; “Yargıtay kararlarına 2010 yılı sonuna kadar Yargıtay dışında görev yapan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının, 2013 yılı sonuna kadar da herkesin erişebilmesi için gerekli alt yapı oluşturulacaktır.” şeklinde bir hedef belirlenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Yargıtay Başkanlar Kurulu karar alarak hakim-savcı sınıfından olan herkesin erişimine UYAP Yargıtay Bilgi Sistemi üzerinden açmıştır.⁴⁰ Bütün kararların vatandaşların erişimine açılması konusunda ise kişisel verilerin temizlenmesi hususunda efektif bir çözüm bulunamadığından dolayı kısmi bir kısım çözümler üretilmiş, fakat henüz bütün kararlar herkesin erişimine açılmamıştır.

39 Alkan, Ali., (15/09/2014), Adli Yıl Açılış Konuşması (2014-2015), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/acilisKonusma/2014-2015.pdf>

40 15/09/2014 Tarihi itibarıyla UYAP Yargıtay Bilgi Sistemi veri tabanında 5.816.622 adet karar bulunmaktadır.

iv. Yargıtay Başkanlar Kurulu Kararları

Yargıtay Başkanlığının 2010-2014 yıllarını kapsayan stratejik planında⁴¹ (Amaç-1, Hedef-2) bütün Yargıtay kararlarının 2010 yılında taşra teşkilatında görev yapan bütün hâkim ve savcılara açılması konusunu 12/07/2010 tarihinde Yargıtay Başkanlar Kurulunca görüşülerek; İlk Derece Mahkemelerinde görev yapan Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının; UYAP Yargıtay Bilgi Sistemi üzerinden postada kapatılan dava dosyaları ile ilgili Yargıtay ilamlarına erişimlerine oybirliğiyle karar verildi. Bu kapsamda sivil ve askeri yargıda görev yapan bütün hakim-savcılar Yargıtay Kararlarına erişme hakkını elde etmişlerdir.

Yargıtay ve Birleşmiş Milletler Örgütü'nün işbirliğiyle 20-22 Kasım 2013 Tarihleri arasında düzenlenen "Yargıda Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik" konulu zirveye 13 Asya Pasifik ülkesinin Yüksek Mahkeme Başkanı katılmış ve bu zirve sonucunda da yargıda şeffaflık ve hesap verilebilirlik konusunda bir deklarasyon yayınlanmıştır. Yayınlanan bu deklarasyondaki başlıklardan birisi de yargı kararlarına erişim konusu olmuştur.⁴² Diğer yüksek mahkemelerle mukayese dildiğinde Yargı kararlarına erişim konusunda Yargıtay'ın özel gayretleri ön plana çıkmaktadır.

c. Danıştay Kanunu'ndaki Yasal Düzenleme

Danıştay Kanunu'nun 40. maddesine göre; İçtihatları Birleştirme Kurulunun, içtihatların birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkındaki kararları, gönderildikleri tarihten itibaren bir ay içerisinde Resmi Gazete'de yayımlanır. Bu kararlara, Danıştay Daire ve Kurulları ile İdari Mahkemeler ve idare uymak zorundadır.

Danıştay Daireleri ve Kurulları tarafından verilen kararların ve mevzuatın tertip ve tasnifini yapmak, kitaplığın düzenlenmesini sağlamak, Danıştay Dergisinin yayımlanması işini yürütmek ve kamu hukuku ile ilgili bilimsel yayınları takip etmek üzere, kanunun 88. maddesi gereğince bir büro kurulacağı belirtilmiştir.

Yine aynı kanun kapsamında, Danıştay'ın faaliyet alanına ilişkin olarak hazırlanan karar, mevzuat, genelge, görüş, metin ve belgelerin, Türkiye'nin üyesi olduğu ve yargı yetkisi tanınan uluslararası mahkeme kararlarının, kullanıcıların hizmetine sunulması için gerekli desteği sağlamak ve teknik destek vermek üzere Bilgi İşlem

41 Yargıtay 2010-2014 Stratejik planı, (03/09/2014), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/documents/sp.pdf>

42 Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi, (03/06/2014), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/documents/yargidaseffalikkbildirgesi.pdf>

Merkezi Müdürlüğü kurulmuştur. UYAP kapsamında elektronik ortamda yayınlanacak kararlar konusunda teknik destek bu birim tarafından verilmektedir.⁴³

d. Askeri Yargıtay Kanunu'ndaki Yasal Düzenleme

Askeri Yargıtay Kanunu'nun 32. maddesine göre; İctihatları Birleştirme kararları benzer olaylarda Askeri Yargıtay Daireler Kurulu ile Daireleri ve Askeri Mahkemeler ile Disiplin Mahkemelerini bağlayacağı, ayrıca bu kararların Resmi Gazete'de yayınlanacağı hususu düzenlenmiştir.

e. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'ndaki Yasal Düzenleme

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 29. maddesine göre; "Dairelerin veya Daireler Kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli sayıldığı takdirde, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verme" görevi Genel Kurul'a verilmiştir. İctihatları birleştirme kararları gönderildikleri tarihten itibaren 30 gün içinde Resmi Gazete'de yayınlanacaktır. Bu kararlara Askeri Yüksek İdare Mahkemesi organları ve idare uymak zorundadır.

f. Uyuşmazlık Mahkemesi Kanunu'ndaki Yasal Düzenleme

Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 29. maddesinde; Hukuk Bölümünde, Ceza Bölümünde ve Genel Kurulda verilen kararların kesin olduğu, ilke kararları ile Başkanın uygun göreceği Bölümlere ait kararların ise Resmi Gazete'de yayımlanacağı hususu düzenlenmiştir. Bu kararların hangi takvime bağlı olarak yayımlanması gerektiği konusunda ise ayrıca bir düzenleme yapılmamıştır.

g. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki Yasal Düzenleme

HMK'nın 363. maddesine göre; ilk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlarla, istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulduğunda, temyiz talebi de Yargıtay'ca yerinde görüldüğü takdirde, bu kararlar

43 02/09/2014 Tarihi itibarıyla UYAP Danıştay Bilgi Sistemi veri tabanında 1.877.754 adet kayıtlı karar bulunmaktadır.

kanun yararına bozular. Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayımlanacaktır.

h. Adalet Bakanlığı Teşkilat Kanunu'ndaki Yasal Düzenleme

Kanun koyucu, idari bir makam olan Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı'na da Teşkilat yasası ile yargı kararlarının vatandaşın hizmetine sunulması konusunda bir kısım görevler vermiştir. Bu Kanun'un 22/A. maddesine göre Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı "ilgili birimlerle işbirliği yaparak bu birimlerin derlediği hukukî mevzuatı, yüksek mahkemelerin içtihatlarını, bilimsel yayınları, Ülkemizin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlarca yapılan düzenlemeleri, yargı yetkisi tanınan uluslararası mahkemelerin kararlarını ve gerekli görülen diğer konuları değerlendirerek bilgi işlem ortamına aktarmak ve kullanıcıların hizmetine sunulmasını sağlamakla" görevlendirilmiştir. Bu kanun kapsamında faaliyet gösteren Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, Bilgi Bankası ve Hukuki Görüşler Şube Müdürlüğünü⁴⁴ faaliyete geçirmiştir. Bu şube hem güncel mevzuatın hem de yüksek mahkemelerin kendileri ile paylaştıkları emsal niteliğindeki kararları hakim-savcı ve vatandaşların intranet⁴⁵ ve internet⁴⁶ üzerinden erişimlerini sağlamak üzere mevzuat bilgi bankalarını hizmete sunmuşlardır.⁴⁷

i. Yargı Reformu Strateji Belgelerinde Yargı Kararlarına Erişim

Adalet Bakanlığı Strateji Başkanlığı tarafından hazırlanan 2009 Tarihli Yargı Reformu Stratejisi⁴⁸ ve Eylem Planında stratejiler içerisinde "yargının tarafsızlığının geliştirilmesi" ana başlığı altında "kişisel verilerin korunması kaydıyla, Yüksek Mahkeme kararlarına erişimin kolaylaştırılması" ve "yargıya güvenin artırılması" iki ayrı strateji şeklinde belirlenmiştir.

Yine Adalet Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planında; "2012 yılı sonuna kadar kişisel verilerin korunması ilkesi gözetilerek, yargı karar-

44 İdari Şema, (03/09/2014), <http://www.bidb.adalet.gov.tr/idarisema.html>; <http://www.uyap.gov.tr/>

45 UYAP Bilişim Sistemi Bilgi Bankası, (03/09/2014), <http://digerlb.uyap.gov.tr/VeriBankasi/>

46 UYAP Mevzuat Programı, (03/09/2014), <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/indir/mevzuat.asp>

47 Bu konudaki detay "Yargı Kararlarına Erişim ve Bilişim Teknolojileri" başlığa altında verilmiştir.

48 Anayasa ve Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının tamamı Resmi Gazete'de ve internet ortamında yayınlanmasına rağmen Yargıtay ve Danıştay'ın yalnızca kararı veren dairece emsal olabileceği düşünülen kararların yayınlanmaktadır. Bu sebeple; yargı profesyonelleri, öğreti ve kamuoyunun, kararları bir bütün olarak görmesi, incelemesi ve bilimsel eleştiri imkânı tam anlamıyla bulunmamaktadır. İchtihat birliğinin daha iyi sağlanabilmesi, hâkim, savcı ve avukatlar ile bilim adamlarının yüksek mahkeme kararlarını bir bütün olarak görebilmeleri, kararlar üzerinde bilimsel araştırma ve eleştiri yapılabilmesi için, kişisel verilerin korunması kaydıyla kararlara ulaşımın kolaylaştırılmasını ve internetten yayınlanmasını sağlanmalıdır. (Yargı Reformu Stratejisi 2009, (03/09/2014), <http://www.sgb.adalet.gov.tr/yrs/Yargi%20Reformu%20Stratejisi.pdf>)

larına herkesin erişimini sağlamak için çalışmalar yapılması ve 2014 yılına kadar, AİHM,⁴⁹ diğer ülkelerin yüksek mahkeme kararları ve yargıyı ilgilendiren uluslararası belgeler ile alanında önemli hukuk eserlerinin Türkçe 'ye ve temel mevzuatımızın yabancı dillere çevrilmesi" ni hedef olarak belirlemiştir.⁵⁰

Adalet Bakanlığı'nın Avrupa Birliği ile yürüttüğü "Adalet Dahi İyi Erişim Projesi" kapsamındaki hedeflerden birisi de bütün Türk vatandaşlarının Adalet Erişimleri konusunda Avrupa standartlarının yakalanması, hızlı ve kolay adalet erişim için teknolojik imkânların kullanılması şeklinde belirlenmiştir.⁵¹

Her ne kadar bu hedefler tam olarak hayata geçirilememiş olsa da Adalet Bakanlığı, "yargı kararlarına erişim hakkının ne kadar önemli hak olduğunu, yargının sorunlarını çözmek üzere hazırlanmış olduğu Yargı Reformu Stratejisinde deklare etmiştir.

Ayrıca koordinasyondan sorumlu kurumu Adalet Bakanlığı olan Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK)⁵² kapsamında "Yüksek mahkemelerin tüm kararlarının kişisel veriler korunarak yayımlanması" hususunda bir kısım çalışmalar yapılmaktadır.⁵³

j. Avukatlık Kanunu'ndaki Yasal Düzenleme

Türkiye Barolar Birliğinin görevlerinin sayıldığı Avukatlık Kanunu'nun 110. maddesi; mahkeme içtihatlarının sistemli bir surette toplanması ve yayımlanması için Adalet Bakanlığı ve yargı mercileri ile işbirliği yapma görevini de Türkiye barolar birliğine vermiştir.

49 AİHM Kararları ve benzer konularda çalışma yapmak üzere Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı faaliyete geçirilmiştir. Türkiye'yi ilgilendiren AİHM kararları vatandaşların erişimlerine açılmıştır. (AİHM Kararları, (03/09/2014),<http://www.inhak.adalet.gov.tr/hudoctr.html>)

50 <http://www.adalet.gov.tr/stratejikplan/>

AdaletBakanl%C4%B1C4%9F%C4%B1StratejikPlan%C4%B12010-2014.pdf

51 Better Access to Justice in Turkey, (03/09/2014), http://ec.europa.eu/enlargement/fiche_projet/document/PF%202005%2001.01%20Better%20Access%20to%20Justice%20in%20Turkey.pdf; Ayrıca adalet erişim konusunda kişilerin kaynak eksikliğinden kaynaklanan sorunlarının ortadan kaldırmak amacıyla Avrupa Birliği'nde hizmet veren "European e-justice Portal" kurulmuştur. Bu portların kurulmasındaki temel amaçlardan birisi de vatandaşlarla birlikte stajyer avukat ve dava vekillerinin günlük faaliyetlerini kolaylaştırmaktır. (Kjaerum, Morten., (03/09/2014) Access to Justice İn Europe:an overview of challengesand opportunities ://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1520-report-access-to-justice_EN.pdf)

52 Türkiye'deki yatırımlarla ilgili düzenlemeleri rasyonel hale getirmek, yatırım ortamının rekabet gücünü artıracak gerekli düzenlemeleri tespit ederek politika önerileri geliştirmek, işletme dönemi de dahil olmak üzere yatırımın her safhasında, ulusal ve uluslararası yatırımcıların karşılaştığı idari engellere çözüm üretmek, amacını taşımaktadır. (Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu, (03/06/2014), <http://www.yoikk.gov.tr/detay.cfm?MID=1>)

53 Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu - Teknik Komite Eylem Planları 2014-2015, (03/09/2014), Http://Yoikk.Gov.Tr/Upload/Eylemplanlari/Yoikk_Eylemplani_20142015.Pdf

Özellikle Yargıtay kararlarının tamamının kişisel verilerden temizlenmesi ve kamuoyu ile paylaşılması konusunda Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı ile bir kısım protokol hazırlıkları yapılmış henüz sonuçlanmamıştır.

8. Bilişim Teknolojileri ve Yargı Kararlarına Erişim

Temelleri 2001 yılında atılan UYAP Bilgi Sistemi; 2005 yılından itibaren ilk derece mahkemeleri, 2006 yılından itibaren Yargıtay ve 2010 yılından itibaren ise Danıştay tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Projenin amacı bütün adli ve idari faaliyetlerin elektronik ortama aktarılarak sistem üzerinden yürütülmesi, etkin, verimli, adil ve şeffaf bir yargılama görevinin yerine getirmesidir.⁵⁴ Bu projenin hedeflerinden birisi de mevzuatla birlikte Yüksek Mahkeme kararlarının tamamının öncelikle hakim ve Cumhuriyet savcılarına daha sonra da vatandaşların erişimine açılmasıdır.

Ayrıca UYAP ile birlikte yapılan çalışmalar neticesinde 2007 yılının başından itibaren Yargıtay'da çalışan bütün hâkim ve savcılar 2010 yılı başı itibariyle de hakim-savcı sınıfından olan herkes UYAP üzerinden Yargıtay kararlarının tamamına erişir hale gelmiştir.⁵⁵

Adalet Bakanlığı Yüksek mahkemelerle koordinasyon içinde çalışarak, Yüksek Mahkeme kararlarına erişim hakkının sağlanması için elektronik hizmetlerin altyapısını uzun seneler önce kurmaya başlamış ve bugüne kadar da birçok alanda hizmet vermiştir. Gelinin noktada kullanılan bu bilişim sistemi birçok Avrupa Birliği üyesi ülkesinin önünde olup, bu konuda Ulusal ve uluslararası platformlarda da birçok ödüle layık görülmüştür.⁵⁶

UYAP Bilgi Sistemi kapsamında verilen elektronik hizmetlerin detayı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Yüksek Mahkemeler ve Adalet Bakanlığı tarafından sunulan hizmetlerin tamamı ücretsizdir. Sınırlı imkânlarla rağmen yüksek mahkemeler emsal niteliğindeki kararlarını kişisel verilerden temizlemek suretiyle vatandaşın erişimine açmakla şeffaflık ve hesap verilebilirlik konusunda açık olduklarını kamuoyuna deklare etmiş durumdadırlar. Fakat bütün kararlar yayımlanamadığı için yine de bu hizmetler yetersiz kalmaktadır.

54 UYAP Bilişim Sistemi, (03/09/2014), http://www.tbmm.gov.tr/arastirma_komisionlari/bilisim_internet/docs/sunumlar/29_05%20-%20Bilgi%20Istem%20Dairesi.pdf

55 Yetim, Servet., (21/08/2014), Yargıtay Kararlarına Erişim Ve Elektronik Hizmetler, www.yargitay.gov.tr/abroje/belge/sunum/conf4/SYetim_erisim.ppt

56 UYAP Ödülleri, (03/09/2014), <http://www.uyap.gov.tr/tanitim/odulkalite.html>; Koordinasyon halinde hazırlanan bu UYAP Mevzuat Bankasında 15/09/2014 Tarihi itibariyle; 13.918 adet Yargıtay, 12.904 adet Danıştay ve 3.608 adet AYM, 6.809 adet Uyuşmazlık Mahkemesi ve 1.773 adet AİHM Kararı yayınlanmaktadır.

Dr. Servet YETİM

	Verilen Hizmet	Web Adresi	Hizmetin Kapsamı
1	Vatandaş Bilgi-Erişim	https://vatandas.uyap.gov.tr/diger.uyap?rp=rehber	Vatandaşların ilk derece ve yüksek mahkemelerde kayıtlı bulunan dosya bilgilerine erişimlerine imkân sağlamıştır.
2	Yargıtay'ın Emsal Kararlarına Erişim	http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/	Yargıtay kendi web sayfasında emsal niteliğindeki kararlarına ulaşım hizmeti vermektedir.
3	Yargıtay Dosya Sorguya Erişim	https://vatandas.yargitay.gov.tr/proxyYargitay/yrgsorgu_jsp/index.htm	Yargıtay'da derdest olan dosyaların kapak bilgilerine ve ilamlarına ulaşım hizmeti verilmektedir.
4	Yargıtay Tebliğname Sorgu	http://vatandas.yargitaycb.gov.tr/proxyYargitay/portal/baslangic.uyap	Yargıtay Cumhuriyet başsavcılığında bulunan dosyaların tebliğnamelerine ulaşım hizmeti verilmektedir.
5	Yargıtay Kararları Dergisine erişim	http://www.yargitay.gov.tr/dergi.php	Yargıtay 1975- 2012 arasında yayınlanan bütün Dergilerini elektronik ortamda, vatandaşların paylaşımı açmıştır.
6	Danıştay'ın Emsal Kararlarına Erişim	http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/	Danıştay kendi web sayfasında emsal niteliğindeki kararlarına ulaşım hizmeti vermektedir.
7	AYM'nin Emsal Kararlarına Erişim	http://www.anayasa.gov.tr/Kararlar/KararlarBilgiBankasi/	AYM kendi web sayfasında emsal niteliğindeki kararlarına ulaşım hizmeti vermektedir.
8	AİHM Kararlarına Erişim	http://www.yargitay.gov.tr/aihm.php	AİHM'nin önemli nitelikteki kararlarla erişim hizmeti verilmektedir.

Yargı Kararlarına Erişim Hakkı

9	UYAP Mevzuat Bilgi Bankası	http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/	Emsal niteliğindeki Yüksek Mahkeme kararları ve mevzuatın tamamı bilgisayarla yüklenen bir program vasıtasıyla vatandaşın hizmetine sunulmuştur.
10	UYAP Mobil Mevzuat Bilgi Bankası	www.mobil.uyap.gov.tr	Emsal niteliğindeki Yüksek Mahkeme kararları ve mevzuatın tamamı akıllı cep telefonlarına yüklenen bir program vasıtasıyla vatandaşın hizmetine sunulmuştur.
11	E-Devlet Hizmetleri	https://www.turkiye.gov.tr/	Yukarda sayılan hizmetlerin tamamı ayrıca elektronik imza ya da e-devlet şifresiyle ulaşılan e-devlet portalında hizmete sunulmuştur.

Tablo 1: Elektronik ortamda sunulan mahkeme kararlarına erişim hizmetleri

Adalet Bakanlığı ve yüksek mahkemeler tarafından sunulan bu hizmetlerin yanında ayrıca ticari şirketler ve bir kısım sivil toplum örgütleri de mevzuata ve Yüksek Mahkeme kararlarına erişim konusunda birçok yazılım geliştirmişlerdir.⁵⁷ Bu hizmetlerden bir kısmı ücret karşılığında verilirken bir kısmı ise ücretsiz olarak kamuoyuna sunulmaktadır.

9. Yargı Kararlarına Erişimin Toplumsal Faydaları

a. Adil Yargılanma Hakkının Desteklenmesi

Adil yargılanma hakkının temel hedeflerinden birisi de sözleşmeye üye devlet vatandaşlarının adalete erişimlerindeki fırsat eşitliğinin artırılması, herkesin herhangi bir ayrıma tabi tutulmaksızın eşit bir şekilde adil yargılanma hakkını kullanabilmesidir. Yüksek Mahkeme kararları paylaşımına açıldığında mahkeme kararları açısından

⁵⁷ <http://www.hukukkaynaklari.com/index.php?/index/detay/veritabanlari;> http://books.google.com.tr/books?id=d0EmvPZ8HwMC&pg=PA211&lpq=PA211&dq=%22access+to+court+decisions%22&source=bl&ots=74zQfpcXE4&sig=7PWuwNc4p2VDBnGQIUmcZb89384&hl=tr&sa=X-&ei=6YL_U7qJGrHb7Ab6nIG4BQ&ved=0CGsQ6AEwCA#v=onepage&q=%22access%20to%20court%20decisions%22&f=false

bilgiye ulaşımın önündeki engel ortadan kalkmış olacaktır.

b. Hukuk Eğitiminde Fırsat Eşitliğinin Sağlanması

Hukukun yardımcı kaynaklarından birisi de doktrindir. Doktrinin gelişebilmesi için yargı kararlarına erişim hayati önem arz etmektedir. Artık günümüz teknolojileri, bilgi paylaşımını kolaylaştırmış olup hukuk fakültelerinde bilişim teknolojileri vasıta kılınmak suretiyle interaktif hukuk eğitimi yapılarak bilgiye eş zamanlı erişim sağlanmış olacaktır. Teknoloji sayesinde eskiye nazaran daha az maliyetle yargı kararlarına erişim imkânı sağlanabilecektir. Bu durum ise ilerde meslek mensubu olacak olan hakim-savcı ve avukatların yargı mekanizmasını, yargılama usullerini teorik olarak görmüş oldukları derslerin sahaya yansıyan uygulama ve yorumlarını daha yakından tanımaları sağlanmış olacaktır. Bu imkânlar aynı zamanda hukuk alanında çalışan akademisyenlerinde güncel kararları yorumlama, eleştirme ve öğrencileri ile paylaşımlarına imkan verecektir. Hukukun gelişmesi bu bilgilerin özgür bir şekilde paylaşımına bağlıdır.

c. Vatandaşlar Açısından Faydaları

Özellikle ülkemizdeki kişi başına düşen milli gelir de dikkate alındığında vatandaşların mahkemelerde haklarını aradıkları sırada kendilerini bir avukatla temsil ettirme noktasında eşit maddi imkanlara sahip oldukları söylenemez. Ülkemizdeki davaların büyük bir kısmı avukatlar vasıtasıyla değil, bizzat vatandaşların kendileri tarafından takip edilmek suretiyle sonuçlandırılmaktadır. Vatandaşlarca takip edilen davaların yetkisiz ya da görevsiz mahkemelere açılması, dava açma usullerine riayet edilmemesi yargıdaki iş yükünü artırdığı gibi yargılama sürelerinin de uzamasına sebep olmaktadır. Şayet vatandaşlar yargı kararlarına herhangi bir kısıtlama olmadan ulaşabilseler açacakları davalarda daha iyi bir hazırlık yapmak suretiyle isabetli dava açma imkânları olacak, bu da yargının üzerindeki iş yükünü azaltacağı gibi usul ekonomisi açısından da ciddi anlamda katkılar sağlayacaktır.

Medeni yargılama hukuku açısından adalete erişime destek sağlayan en önemli ilke, usul ekonomisi ilkesidir ve günümüz koşullarında mahkeme ve diğer adalet hizmetlerinin geldiği noktada, kanun uygulayıcılarının göz önüne alınmasında en büyük yarar bulunan ilkelere birisi haline gelmiştir.⁵⁸

58 Özdemir, İrem., s.136

Mevzuat hükümleri daima soyut ve genel düzenlenmelerdir. Vatandaşın ise somut yargılara ihtiyacı vardır. Yargı kararlarına ulaşım vatandaşın daha önceden mahkemelerce verilen benzer nitelikteki kararları incelemesine imkan sağlar. Bu kararları kendi dava konusuyla birlikte değerlendirebilenler ise zihinlerinde somut bir kanaate erişebilecekler, kendi davalarını kazanıp kazanamayacaklarını mukayese etme imkânı bulacaklardır. Bu durumda da dava açıp açmama konusunda daha müşahhas bir kanaate erişebileceklerdir. Vatandaş şayet davayı kazanamayacağı hususunda ciddi bir kanaat edinirse bu durum yargının üzerindeki iş yükününün azalması anlamına gelecektir.

d. Dış Yatırımcılar Açısından Faydaları

Gelişen dünyada dış yatırımcılar sadece ülke mevzuatlarına değil, aynı zamanda yüksek mahkemelerin mevzuatları nasıl yorumladıklarına ve ne şekilde yaklaşım tarzı gösterdiklerine de bakarak yatırım yapacakları ülke tercihlerini belirlemektedirler. Bu sebeple Yüksek Mahkeme kararlarının paylaşımıyla dış yatırımcıların bu alandaki tereddütleri ortadan kaldırılmış olacaktır.⁵⁹

Özellikle günümüzde teknik ve teknolojinin de insan hayatının vazgeçilmez bir unsuru haline gelmesiyle dünya üzerinde yaşayan insanlar arasındaki ekonomik, sosyal, kültürel ve ticari etkileşim en üst seviye ulaşmış durumdadır. Ülkeler arası yatırım işlemlerinde, marka ve patent haklarının korunmasında Yüksek Mahkeme faaliyetlerindeki alenilik ve şeffaflık, ilgili ülkelerin menfaatindedir.

e. Şeffaflık ve Saydamlığın Sağlanması

Yüksek yargı organları da hata yapma riski taşımaktadırlar. Bu risklerin en aza indirilmesi, yargıya olan güvenin artırılması, yüksek mahkemelerin eylem ve işlemlerinin, özellikle yargılama faaliyetlerinin, vatandaşlar tarafından denetlenebilmesi ile doğrudan orantılıdır.⁶⁰ Yüksek mahkemeler, yerine getirmiş oldukları yargılama faaliyetleriyle ilgili ne kadar bilgi paylaşımı yaparlarsa, vatandaşla-

59 Yüksek mahkeme kararlarının tamamının kamuoyu ile paylaşılmaması sebebiyle dış yatırımcıların ülkemize yatırım yapma konusunda çekimser davrandıklarını, bu kararlar konusunda şeffaf paylaşımın daha faydalı olacağını bildirmektedirler. (Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK)Teknik Komite Eylem Planları 2014-2015, (03/09/2014), http://yoikk.gov.tr/upload/EylemPlanlari/YOIKK_EylemPlani_20142015.pdf); Özellikle marka ve patent hakları konusunda bu açığı fark eden bir firma ülkelerle koordinasyona geçmek suretiyle bu husustaki Yüksek Mahkeme kararlarını elektrik ortamında paylaşmaya başlamıştır. (<https://app.darts-ip.com/darts-web/client/welcome.jsf>)

60 Gerçekler, Hasan., (22/08/2014)Yargıtay Adli Yıl Açılış Konuşması, <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/acilisKonusma/2009-2010.pdf>

rın da bu bilgilere erişimleri, kararları eleştirmeleri, eksik olan hususlarda tavsiyede bulunmaları sağlanacaktır. Mahkemelerin bilgi paylaşımı ile birlikte şu anda var olan mahkemelerin erişilemezliği, eleştirilemezliği noktasında getirilen eleştiriler de ortadan kaldıracak ve mahkemeler bu eylemleriyle vatandaşa ve akademisyenlere kendilerini denetletmeyi kabul ettiklerini bildirmiş olacaklardır.

i. Yüksek Mahkemelere Baskıların Azaltılması

Yargı kararlarının kamuoyu ile paylaşımı aynı zamanda Yüksek Mahkeme kararlarının siyasi organlar ya da basın yayın organlarıca maniple edilmesini ve kırıcı eleştirileri engelleyebileceği gibi yapıcı eleştirileri için de zemin hazırlanmış olacaktır. Eleştiri konusu yapılan kararlar paylaşılmadığında ya da yüksek mahkemeler de basın açıklaması yapmadığında vatandaş eleştirilen kararlarla ilgili gerçekleri öğrenememektedirler.

Mevcut durumda yüksek mahkemeler iş yoğunluğu sebebiyle adil karar verme ya da acele karar verme tercihlerinden birisini seçmeye zorlanmaktadır. Kamuoyunun bu baskısı genellikle yüksek mahkemelerin tercihlerini hızlı karar verme istikametinde kullanmaları doğrultusundadır. Bu durum ise zaman zaman Yüksek Mahkemelerin dosyaları hızlıca incelemeleri, kararların detaylı bir şekilde gerekçelendirilememesi gibi bir kısım istenmeyen sonuçların doğmasına zemin hazırlamaktadır. Hatta zaman zaman çelişkili kararlar dahi çıkabilmektedir. Her ne kadar yüksek mahkemeler tarafından her platformda yüksek işgücü gündeme getirilse de bu konuda sorumlu otoriteler tarafından yeterli bir çözüm üretme gayreti olmamaktadır. Yargı kararlarına erişim bu sorunun aynı zamanda kamuoyu ile paylaşılması ve gerekli farkındalığın oluşmasına zemin hazırlayacaktır. Bu durum da kamuoyunda bir baskı unsuru olarak alternatif çözüm yollarının kullanılmasının gerekliliğini ortaya koyacaktır.

ii. Mahkeme Kararlarında Standartların Sağlanması

Yüksek Mahkeme kararlarında uygulama ve dil birliği; kararlarda standartların sağlanması, kararların anlaşılabilir olması açısından çok önemlidir. Uygulama ve dil birliği, aynı zamanda kaliteyi de beraberinde getirecektir. AİHM bu standartların birçoğunu sağlamıştır. AİHM çoğu zaman kararlarını yeniden gerekçelendirme yerine daha önceki vermiş olduğu kararlarına atıf yapmak suretiyle yargılama ekonomisi açısından tasarruf sağlamaktadır. Aynı zamanda bu kararlar sadece hukukçu olanlarca değil, hukukçu

olmayan vatandaşlar tarafından da anlaşılabilir bir şekilde kaleme alınmaktadır.

Mevcut durumda ülkemizde, her bir Yüksek Mahkeme farklı bir gerekçeli karar yazma metodolojisi kullandığı gibi aynı Yüksek Mahkeme içerisindeki farklı Daire Başkanlıkları dahi farklı stiller ve üsluplar kullanmaktadırlar. Yargı kararlarının yayımlanıyor olma zorunluğu bu standartlara uyma ihtiyacını da ortaya çıkaracaktır. Böyle bir durumda ise Yüksek mahkemeler, kamuoyu denetimine tabi tuttukları kararlarını, daha anlaşılabilir, standartları olan, kendi içerisinde tutarlı ve gerekçeli kararlar olarak üretmeye gayret sarf edeceklerdir.

iii. Mahkemelerin Kamuoyu Tarafından Denetlenmesi

Yasama ve yürütme organları mahkemelerce denetlendiği gibi yargı organlarının da kamuoyu tarafından denetime ihtiyacı vardır. Bu denetimin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için de mahkemeler tarafından verilen kararların herhangi bir kısıtlamaya tabi tutulmaksızın, özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hususundaki hassasiyetler de dikkate alınarak, kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir. Mahkemelerin eylem ve faaliyetleri kararlarıyla kamuoyuna yansır. Bu kararlar paylaşıldığında ise mahkemelerin kişi, kurum, zümre, sivil toplum örgütü, gruplar veya cemaatler hakkında ayrımcılık yapıp yapmadığı, hatta vatandaşla devlet arasında tercih yapmak durumunda kaldığında hukukun üstünlüğüne mi devlet tarafına mı eğilimlerinin olduğu mahkeme kararlarının kamuoyunca denetlenmesiyle tespit edilebilir. Bu konudaki en adil hakem kamuoyu vicdanıdır. Denetlenen mahkeme daha adil yargılama yapabilecek, adil yargılama yapan mahkemeye karşı da güven artacaktır.

İçtihatların yayımlanması, onların eleştirilebilmesine zemin hazırladığı gibi aynı zamanda bilimsel denetime de imkân sağlar. Ayrıca karar mercilerini benzer olaylarda tutarlı olmaya zorlayarak müstakar içtihatların oluşmasına zemin hazırlar.⁶¹

Kararların paylaşımı aynı zamanda mahkeme kararlarının tartışmaya açılması, analiz edilmesi, mahkemelerin performanslarının denetlenmesi, problemlerin yakalanması, çözüm stratejilerinin geliştirilmesine faydalı olacaktır. Hakimin mesleki ve mahkemenin ise kararlarının kalitesi ve değerlendirilmesine de imkan verecek

61 Kayhan, Fahrettin., (03/06/2014), Özel Hukuk Uygulamasında Yargı İçtihatlarının ve İçtihadı Birleştirme Kararlarının Normatif Gücü, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1999-19992-867>

bir otokontrol sisteminin oluşmasına da destek verecektir.⁶²

Şeffaflık politikası, yargının daha fazla eleştirilmesine kapı aralarken bir taraftan da yargının iş yükü ve sorunlarını anlaşılabilir hale getirecektir. Bu durum da her uyuşmazlığı yargıya taşıyan bir toplumdaki ziyade hoşgörü toplumu olma yönünde ateşleyici bir güç oluşturacaktır.

iv. Yargı Bağımsızlığının Güçlendirilmesi

Yargı mekanizmasının adil bir şekilde çalışabilmesi için her şeyden önce bağımsız hareket edebilme kabiliyeti olmalıdır. Yargı, konumu gereğince, herhangi bir ayrıma tabi tutmaksızın zengin, fakir, yöneten, yönetilen, siyasi gücü fazla olan ve yürütme yetkisini de kullanan kişileri yargılama yetkisine sahip olmalıdır. Yargı kararları kamuyla paylaşıldığında normal vatandaşlara göre güçlü konumda bulunan ve idari yetkiyi kullananlar hakkında verilen yargı kararları da kamuoyunun denetimine açılmış olacaktır. Bu durumda vatandaşlar, sade bir vatandaş ile gücü ve yetkiyi elinde bulunduran kişilerin eşit şartlarda yargılanıp yargılanmadığı, mahkemelerin adaleti sağlayıp sağlamadıkları konusunda denetim yapabileceklerdir. Bu denetim aynı zamanda mahkemelerin bağımsızlığını da güçlendirecektir, çünkü hakimler-savcılar ve vatandaşlar bu durumda bileceklerdir ki mahkemeler herkes için eşit davranmak zorundadır. Kamuoyunun denetimi ile karar veren hâkim ve savcılar denetime tabi tuttuğu gibi verilen karardan etkilenen kişilerin de yargı organlarına baskı yapıp yapmadıkları kamuoyuyla paylaşılan kararlar üzerinden otokontrole tabi tutulabilecektir. Özellikle siyasi gücü kullananlar siyasi kariyer ve gelecekleri açısından vatandaşların tepkilerini hesaba katma mecburiyetinde kalacaklardır.

Kararların kamuoyu ile paylaşılması her ne kadar doğrudan olmasa bile dolaylı olarak yargı bağımsızlığını güçlendiren bir etkiye sahip olacaktır. Bu açıklık politikası; yargıda istikrarı getirecek, şeffaflık ve yargı organlarının bağımsızlığı arasındaki etkileşim herkes için eşit adalet mekanizmasının çalışmasını teşvik edecek, kapalı kapılar arkasında yargıya yapılması muhtemel olan müdahalelerin önüne geçilmiş olacaktır.

62 Herrero, Álvaro., López, Gaspar., (03/09/2014), Access to Information and Transparency in the Judiciary http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/213798-1259011531325/6598384-1268250334206/Transparency_Judiciary.pdf

f. Görev ve Yetki Uyuşmazlıklarının Çözümünün Kolaylaştırılması

İlk derece mahkemelerinin kendi aralarında ya da adli ve idari mahkemeler arasında zaman zaman görev ve yetki uyuşmazlıkları ortaya çıkmakta bu da yargılama sürelerini uzatmaktadır. Bütün mahkeme kararları kamuoyu ile paylaşıldığında hem dosyanın tarafları hem de yargılama faaliyetinde aktif görev alan avukat, hâkim ve savcılar daha isabetli bir şekilde görevli ve yetkili mahkemeyi belirleme imkânına sahip olabileceklerdir. Bu durum ise yargılama sürelerini kısaltacak ve yargılama ve usul ekonomisi açısından isabetli adımların atılmasını kolaylaştıracaktır.

g. Kararların İnfazı ve Yürütme Organın Denetlenmesi

Mahkemelerin kararlarını tarafsız ve bağımsız bir ortamda verebilmeleri ne kadar önemliyse verilen bu kararların infazı da adil yargılanma hakkının bütün unsurlarıyla kullanılması açısından o kadar önemlidir. Zaman zaman yürütme organları mahkemelerce verilen bir kısım kararların infazını geciktirmek suretiyle hak kayıplarına sebebiyet verebilmektedirler. Yüksek Mahkeme kararlarının kamuoyu ile paylaşılması, kesinleşen kararların zamanında infaz edilip edilemediği, edilmemiş ise sebeplerinin araştırması ve kamuya paylaşılması ancak yargı kararlarının tamamının kamuoyu denetimine açılması ile mümkündür. Bu durum ise dolaylı da olsa yürütmenin, yargı kararlarının infazı konusundaki yaklaşımlarının denetim altına alınmasına imkân verecek ve adalete erişim imkânı artacaktır.⁶³

Yönetenler hakkında verilen kararların sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması ise yine devlet idaresinde meydana gelebilecek olan yolsuzlukların önüne geçilmesi, devlet idaresinin şeffaflaşması ve hesap verebilirliği açısından faydalı olacaktır.

h. Kanun İhtiyaçlarının Analizi ve Yasama Organının Denetlenmesi

Mahkeme kararlarını paylaşma aynı zamanda toplum bilimcilerine bir çalışma sahası da temin edecektir. Yayımlanacak mahkeme kararları ve istatistikler üzerinden toplumdaki suç artış oranları, suç çeşitleri, neden sonuç ilişkisi içerisinde tartışmaya açılacaktır. Bu konuda toplum bilimcileri isabetli analizler yapabileceği gibi aynı zamanda kanun koyucu da sağlıklı bir şekilde kanun ihtiyaçlarını tahlil edebilecektir.

Zaman zaman ihtiyaç olmadığı halde yasama organı, bir kısım ya-

63 Herrero, Álvaro., López, Gaspar

sal düzenlemeler yaparak suçun işlenmesi ya da yolsuzlukların yapılması hususunda bir kısım şartları hazırlayabilmektedir. Bu şekildeki bir düzenleme sonucunda ise kamu düzenindeki bozukluklar, suç artış oranları ortaya çıkacağından dolaylı olarak da olsa yasama organının isabetli yasa yapıp yapmadığı veya yasa yapma konusundaki hassasiyeti kamuoyunun denetimine açılabilecektir.

10. Yargı Kararlarına Erişimin Önündeki Engeller

Adalet erişimin önündeki engeller; ekonomik zorluklar, hukuk sisteminin karmaşıklığı ve caydırıcılığı, hukuk dilinin anlaşılabilirliği, adli süreçlerin yeteri kadar bilinmemesi, bilgi eksikliği⁶⁴ ve yargı kararlarına erişimde yaşanan sıkıntılardır. Birleşmiş Milletler kapsamında faaliyet yürüten Yoksulları Hukuki Güçlendirme Komisyonu'nun hazırladığı raporda, temel adalet erişim konularından birisi olarak ele alınan, hukuki haklara ilişkin bilgisizliğinin nedenleri arasında; bilginin yetersiz paylaşımı, kasten gizlenmesi ve hukuk dilinin anlaşılabilirliği olarak ifade edilmektedir.⁶⁵ Hukukun kaynaklarından olan Yargı Kararlarına erişimin önündeki temel engelleri ise aşağıdaki şekilde saymak mümkündür.

a. Bilgi Paylaşımındaki İsteksizlikler

Daha önceleri sadece kısıtlı sayıdaki dergilere, resmi belgelere, akademik çalışmalara ve kitaplara konu olan yargı kararları, teknolojinin de gelişmesiyle elektronik ortama taşınmıştır. Yayınlanmaları konusunda yasal zorunluluk olan kararlarının dışında kalan kararlar daha çok istekli olan akademisyenlerin ya da kitap yazan kişilerin ulaşabilecekleri birer veri olarak ilgili kurumların inisiyatifine terk edilmiştir. Bu bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılmasındaki zorluklar, kişisel verilerin getirdiği riskler ve yasal zorunluluk olmayışı kurumların bigâne kalmasını netice vermiştir.

b. Ekonomik Sorunlar ve Personel İhtiyacı

Yüksek mahkemelere ayrılan bütçelerin kısıtlı olması, personel ihtiyacının yeteri kadar karşılanmaması, yüksek mahkemelerin bilgisayar teknolojileriyle özel teşebbüslerden daha geç buluşması, yargı kararlarının paylaşımındaki sorunların başında gelmektedir. Alt yapıların kurulması tek başına yeterli olmayıp, yargı kararlarının kullanıma hazır hale gelebilmesi için kişisel verilerden temizlen-

64 Kalem Berk, Seda., (18/08/2014), Türkiye'de "Adalet Erişim":Göstergeler ve Öneriler, http://www.aciktoplumvakfi.org.tr/pdf/adalete_erisim.pdf

65 Making the Law Work for Everyone, http://www.unrol.org/doc.aspx?n=making_the_law_work_II.pdf, (21/08/2014)

mesi, konularına göre ayrılması, kavramların çıkartılması, kanun maddeleri ile irtibatlandırılması, tasnif edilmesi ve elektronik ortamda paylaşılmasına ihtiyaç vardır. Bunların tamamı da yetişmiş, teknik ve hukukçu personel ihtiyacı anlamına gelmektedir.⁶⁶ Diğer yargılama faaliyetleri yanında bu faaliyetler tali iş olarak görüldüğünden bu hususlara yeteri kadar bütçe ve personel kaynağı ayrılamamaktadır.

c. İş Yükünün Çokluğu ve Karar Sayısı Fazlalığı

Ülkemizde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin yeni yeni hayata geçiriliyor olması, ilk derece mahkemelerindeki kararların yaklaşık olarak beşte birinin⁶⁷ temyiz edilmek suretiyle yüksek mahkemelere intikali yüksek mahkemelerinin iş yükünü çok fazla bir şekilde artırdığı gibi yüksek mahkemelerce karara bağlanan dosya sayısı da diğer dünya ülkelerinden çok daha üst seviyededir. Bunun sonucunda da yüksek mahkemelerce verilen kararların gerekçeleri yetersiz kalmakta, her sorunun çözümüyle ilgili yeteri kadar vakit ayrılamamakta, özellikle onama kararları yeterli gerekçe olmaksızın özet halinde yazılabilmektedir. Yüksek mahkemelerdeki kararların bozma-onama oranlarının da yaklaşık olarak yarı yarıya olduğu düşünüldüğünde onama kararlarının vatandaşla paylaşımı emek ve mesai kaybı olarak değerlendirilmektedir.

Her bir yüksek mahkeme kararının kişisel verilerden temizlenmesi, kanun maddesi ve kavramlarına göre tasnifi, elektronik ortamda yayınlanmak üzere hazır hale getirilebilmesi için ortalama 10 dakika gibi zamana ihtiyaç bulunmaktadır. Bu durum ise kararların paylaşımına açılmasını engelleyen önemli faktörlerden birisidir.⁶⁸

d. İctihat Makamı Olma Konusunun Sorgulanması

Ülkemizde istinaf mahkemelerinin kurulmamış olması, dava ve ceza kesinlik sınırlarının alt seviyelerde kalması, Yüksek Mahkeme başvuru harçlarının azlığı, her vatandaşın avukat ile temsil edilme zorunluluğu olmaksızın ilk derece mahkemesi kararlarını temyiz etme haklarının bulunması sebebiyle nitelikli ya da niteliksiz her

66 Yüksek Mahkeme kararlarına erişim konusunda hiçbir hukuki engel bulunmamaktadır. Bu konudaki aksaklıklar tamamıyla teknik ve yapısal sorunlardan kaynaklanmaktadır. (Gerçeker, Hasan.)

67 Adli Sicil İstatistikler 2013, (03/09/2014), http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2013/ist_tab.htm

68 2013 yılında Yargıtay'da karara çıkan karar sayısı 882.775 olup (Yargıtay 2013 Yılı İstatistikleri, (03/09/2014), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/istatistikler/2013.pdf>) sadece Yargıtay kararlarının tamamının yayına hazır hale getirilebilmesi için eşzamanlı çalışan nitelikli 83 kişiye ihtiyaç bulunmaktadır.

türlü dosyanın yüksek mahkemelerinin önüne gelebiliyor olması ve de mahkemelerin bu dosyaların tamamını incelemekle yükümlü olmaları yüksek yargı üzerinde büyük bir sorun oluşturmaktadır.⁶⁹

Dosyaların incelenmesinde yeterli emek ve mesai harcanmadığı gibi gerekli araştırmalar da yapılamadığından yüksek mahkemelerde verilen kararların yeterliliği tartışılır hale gelmektedir. Bu sebeple yüksek mahkemeler vermiş oldukları kararların tamamını kamuoyuyla paylaşmayı tercih etmemektedirler. Büyük Genel Kurul, HGK ve CGK kararları ile Dairelerin müstakar olan nitelikli kararların paylaşımı tercih edilmektedir. Bütün kararların paylaşımı yüksek mahkeme Daire Başkanlıkları açısından risk oluşturmaktadır.

e. Yeterli Yasal Düzenlemenin Olmaması

İstisnai düzenlemelerin dışında Yüksek Mahkeme Kararlarının tamamının yayımlanması gerektiği konusunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Zorunluluk bulunmayan bir hususta ve zaten iş yükü de çok fazla olan Yüksek Mahkemelerden ayrıca bir gayret beklemek çok ta mümkün değildir. Bu güne kadar yapılan gayretler ise iyi niyetli yaklaşımın ürünüdür.

11. Çözüm Önerileri

a. Adalet Bakanlığı Mevzuat Şubesinin Güçlendirilmesi

Kamu kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılması amacıyla; Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yüksek Mahkemelerin tamamı ve Adalet Bakanlığı UYAP Bilgi Sistemini ortak bir proje halinde yürütmektedirler. Bu proje kapsamında Adalet Bakanlığına bağlı olan Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı bünyesinde Bilgi Bankası ve Hukuki Görüşler Şube Müdürlüğü kurulmuştur. Bu şubenin kuruluş amacı, güncel mevzuatın ve Yüksek Mahkeme Kararlarının intranet üzerinden adalet mensupları ile, internet üzerinden ise normal uygulamalar ve mobil uygulamalar şeklinde vatandaşlarla paylaşmaktır. Bu şubede yeteri kadar uzman istihdam edilemediğinden ve teknik alt yapı güçlendirilmediği için Yüksek Mahkemeler veri paylaşımında istekli olsalar dahi vatandaşa ideal anlamda nitelikli hizmet sunumu henüz gerçekleşmemektedir. Bu şubenin nitelikli

⁶⁹ Bir kısım yüksek mahkemelerde, mahkemeler inceleyecekleri dosyaları seçim hakkına sahiptir. Temyiz edilen her türlü davayı incelemek zorunda değildirler. (How Does the U.S. Supreme Court Decide Whether to Hear a Case? (03/09/2014), <http://litigation.findlaw.com/legal-system/how-does-the-u-s-supreme-court-decide-whether-to-hear-a-case.html#sthash.sS3hmHVj.dpuf>); (Supreme Court Procedures, (03/09/2014), <http://www.uscourts.gov/educational-resources/get-informed/supreme-court/supreme-court-procedures.aspx>)

personel sayısının artırılması, bu kişilerin uzman hukukçular olması ve teknik altyapısının güçlendirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu şekilde bir yapılanma da kamu kaynakları daha verimli kullanılabilceği gibi vatandaşların da adalete erişim imkânları güçlendirilecektir.

Bütün Yüksek Mahkemelerin bu görevi ayrı ayrı yapmaları durumunda kararların paylaşımı açısından standartlar oluşturulamayacağı gibi ayrıca ilave personel ve teknoloji yatırımlarına ihtiyaç olacaktır. Bu durumda da kamu kaynakları verimsiz bir şekilde kullanılmış olacaktır.

b. Gerekli Mevzuat Değişikliklerinin Yapılması

Mahkeme kararlarına erişimin önündeki en büyük engellerden bir tanesi de kararların paylaşım öncesinde kişisel verilerden temizlenmesi ve hukuka uygun paylaşım altyapısının oluşturulmamasıdır. Maalesef halen bu konuda yasal bir düzenleme bulunmamaktadır.

AİHM İctüzüğü'nün 47/1/4. maddesinde; “Kimliğinin açıklanmasını istemeyen başvuru, bu hususu belirtmeli ve Mahkeme önündeki yargılamanın aleniliği ilkesinden ayrılmayı haklı kılabilcek sebepleri bildirmelidir. Mahkeme, “kimliğin saklı tutulması konusunda talep üzerine karar verebileceği gibi kendiliğinden de karar verebilir.” şeklinde bir düzenleme mevcut olup, bu düzenleme hükmünün yerine getirilmesi amacıyla da AİHM'ne yapılacak başvurularda kullanılacak olan bireysel başvuru formunun 46. maddesinde “açıklamalar” hanesi boş bırakılmak suretiyle başvuru kimliğinin gizli tutulmasını isteme sebebini açık bir şekilde bildirmesi talep edilmiş, mahkemece; başvuru sahibinin talebi üzerine ya da re'sen başvuru sahibinin kimliğinin saklı tutulması konusunda karar verilebileceği düzenlenmiştir.

Yine AYM İctüzüğü'nün 59/2/k maddesinde; Bireysel başvuru sahibi bu formu doldururken varsa kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebi ve bunun gerekçelerini bildirmesi gerektiği hususunda bir düzenleme yapılmıştır.

AİHM ve AYM'deki düzenlemeye benzer bir düzenleme diğer yüksek mahkemelerin mevzuatlarına da yansıtılmalıdır.⁷⁰ Usul Yasalarında yapılacak düzenleme de; “dosyalarını temyiz eden taraflar dosyaları Yüksek Mahkemeler tarafından karara bağlanıncaya kadar, aksini bildirmedikleri müddetçe, haklarında verilen kararlar

70 AYM bireysel başvuru formu AİHM bireysel başvuru formuna göre daha aydınlatıcıdır.

kişisel verilerden temizlenmeksizin kamuoyu ile paylaşılabilir.” şeklinde bir düzenleme yeterli olacaktır.

Ayrıca Yüksek mahkemeler kimliğin gizli tutulması konusunda bir talep olmasa da çocukların korunması vb. sebeplerden dolayı özel hayatın gizliliğini koruma adına evrensel hukuk kuralları çerçevesinde bir kısım sınırlamalar gerekiyorsa mahkemelerce resen kimliğin gizli tutulmasına karar verebilmeli, bu şekildeki kararlar da kişisel verilerden arındırılmak suretiyle yayımlanmalıdır. Bu sebepler AİHS'nin 6. maddesindeki sınırlama sebepleriyle ortak olabilir.

Yüksek Mahkemeler Türk Milleti adına yargılama faaliyetini yerine getirmek suretiyle karar verdiklerinden, verilen kararlar bütün vatandaşların ortak malvarlığı gibi değerlendirilip kararların yayımlanması konusunda aktif rızanın aranması yerine örtülü rıza yeterli sayılarak kişisel veriler konusunda itirazı olan kişilerin itirazlarının alınması için aktif başvuru yöntemi benimsenmelidir. Aksi durumda yukarıdakine benzer bir düzenleme sonrasında temyiz başvurusunda bulunanların ve dosyanın diğer taraflarının rızalarının varlığı kabul edilmelidir.

c. Kararlara Erişimde İşbirliği Yapılması

Yüksek mahkemelerce verilen kararların çokluğu, bu kararların paylaşımına açılması için harcanması gereken emek ve mesai dikkate alındığında değerlendirilmesi gereken alternatiflerden birisi de bu iş yükünün sivil toplum örgütleri, üniversiteler ya da benzeri kuruluşlarla yapılacak bir işbirliğiyle çözümlenmesidir. Türkiye Barolar Birliği ve bir kısım üniversiteler yüksek mahkemelerle işbirliğine hazır olduklarını bildirmişler, fakat bu talepler kararların kişisel veri içermesi, kararlarda yapılacak çalışma sonrası paylaşım kriterleri konusunda oluşan tereddütlerden dolayı henüz neticelenmemiştir.

Yüksek Mahkeme kararlarının paylaşımına açılması birkaç alternatif yöntemle yapılabilecektir. Bunlardan birincisi; kararların sadece kişisel veriler temizlenmek suretiyle paylaşımına açılmasıdır. Kişisel verilerden temizleme işlemi insan gücüyle yapılabileceği gibi bir yazılım kullanılmak suretiyle de yapılabilecektir. Bu şekilde yapılacak bir çalışmada personel ya da yazılım ihtiyacı ile birlikte uygun nitelikte bir veri tabanı oluşturulması, sistemin kurulması ve bu sistem üzerinden hizmetin verilmesi gerekmektedir. Diğer alternatiflere göre daha az maliyetli bir çözüm olsa da verimlilik açısından çok da kullanışlı olmayacaktır. Çünkü kararlar herhangi bir tasnife

tabi tutulmadan kişilerin erişimine açılmış olacaktır.

İkinci yöntem ise; üniversiteler ya da sivil toplum örgütleriyle anlaşmak suretiyle yüksek mahkemelerle yapılacak bir protokol çerçevesinde kararların bu birimlerle paylaşılması, bu birimlerin ise kararları öncelikli olarak kişisel verilerden temizlemeleri, kavram ve kanun maddelerine göre tasnif etmeleri ve uygun teknolojilerle kullanıcının hizmetine sunulmasıdır. Yine bu durumda da personel ve teknoloji yatırımına ihtiyaç vardır. Bir kısım gönüllü üniversiteler kendi öğrencilerini istihdam etmek suretiyle kararları işleyerek yayına hazır hale getirebileceklerini bildirmektedirler.

Üçüncü bir yöntem ise; herhangi bir firmayla anlaşma yapılarak yukarıda sayılan işlemlerin firmalar tarafından yapılması, küçük bir meblağ karşılığında ise ücretlendirilmek suretiyle kullanıcıların hizmetine sunulmasıdır.

Yukarıda belirtilen alternatiflerin hepsi de bir kısım maliyetleri gerektirir. Bu alternatifler içerisinde kullanıcı dostu olan ise Yüksek Mahkeme kararlarının öncelikli olarak kişisel verilerden temizlenmesi, kavramlarına göre ayrılarak tasnif edilmesi ve kanun maddeleriyle de irtibatlandırılarak tam ve eksiksiz olarak kararlar işleme tabi tutulduktan sonra vatandaşların erişimine açılmasıdır. Ancak bu yöntemle vatandaşlar hizmete sunulan yargı kararlarından tam olarak istifade edebileceklerdir. Bu hizmet için ise ciddi bir kaynak ayrılması gerekmektedir.

Yüksek Mahkeme kararlarının nitelikli bir şekilde işlenerek vatandaşların erişimine açılması için büyük bir bütçe ve insan kaynağına ihtiyaç vardır. Yüksek mahkemelerin herhangi bir destek almadan bu faaliyeti yerine getirmeleri çok da mümkün gözükmemektedir. Bu sebeple yüksek mahkemelerin yukarıda sayılan alternatiflerinden bir tanesini kullanmak suretiyle işbirliğine gitmeleri en kısa çözüm olacaktır. Verimli çözüm yöntemi ise üçüncü alternatif olarak gözükmemektedir.

Yukarıda bahsi geçen alternatiflerden üçüncü alternatifin kullanılması durumunda yargı kararlarının hizmete sunulabilmesi için bu verilerin işleme tabi tutulması gerekir. Bu faaliyeti yerine getirecek kişilerin ise uzman hukukçular olması zorunludur. Bu şekilde bir yöntem kullanıldığında kararları işleyen uzman hukukçu, aynı zamanda kendi özelliklerini de esere yansıtacaktır. Çünkü kararların kavramlarına göre ayrılması, tek tek kanun maddeleriyle irtibatlandırılması bu çalışmayı yapan kişinin zeka, mesleki bilgi, beceri,

çalışma kabiliyeti ve bir ürün ortaya koyma becerisine bağlıdır. Bu şekildeki bir eser ise korunmaya layık olup işlenen bu kararlar eser niteliğini taşıyan birer kıymetli varlık haline geleceklerdir. Bu şekildeki eserleri “işleme eser”⁷¹ olarak ifade etmek mümkündür.⁷²

Her ne kadar Yüksek Mahkeme kararları Türk Milleti'nin ortak malları olarak kabul edilerek kamunun malı⁷³ olsa da yukardaki faaliyetlerle birlikte ilave bir kısım çalışmalarla fikir eseri niteliği kazanıldığında bu mahkeme kararlarının belli bir ücret karşılığında vatandaşların erişimine açılması makul sayılmalıdır. Bu şekildeki bir çalışmayla eser sahibinin emeği karşılandığı gibi aynı zamanda bu hizmetlerin sunulabilmesi için gerekli olan teknoloji yatırımlarının da yapılması mümkün olacaktır. Aksi takdirde çok sayıdaki Yüksek Mahkeme kararının verimli bir şekilde vatandaşların hizmetine sunulması yakın bir zamanda çok da mümkün gözükmemektedir.

Bu şekilde yapılacak bir işbirliğinde kişisel verilerin korunması konusunda çok ciddi önlemler alınmak suretiyle kişisel verilerin ihlali önlenmeli ve özel hayatın gizliliği korunmalıdır.

d. Yargı Kararlarının E-Devlet Kapsamında Paylaşımı

Ülkemizde birçok hizmet <https://www.turkiye.gov.tr/> adresi üzerinden elektronik olarak e-devlet şifresiyle ya da elektronik imza altyapısıyla verilmektedir. Burada verilen kamu hizmetlerinin tamamında sisteme erişim kütük bilgileri tutulmaktadır. Yüksek Mahkeme kararları da bu sistem üzerinde kişisel veriler temizlenmeksizin vatandaşın erişimine açılarak sisteme erişen kişilerin kütük bilgileri tutulabilir. Bu hakkın suiistimali durumunda ise ilgili kararlara erişen kişiler hakkında cezai ve hukuki işlemler başlatılmak suretiyle bu hakkın kötüye kullanılması engellenebilir.⁷⁴ Bu husus ise kişisel verilerin korunması açısından tam bir teminat sağ-

71 Gökyayla, K. Emre., (2001), Telif Hakkı ve Telif Hakkı'nın Devri Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara, s.70

72 Bir eser sahibi hangi manevi ve mali haklara sahipse işleme eserinin sahibi de bu haklara sahiptir. Bir eser nasıl korunursa işleme eserde, aynı şekilde hukuki ve cezai davalarla korunur. İşlenme eser sahibi de telif hukukuna ilişkin bağımsız bir mutlak hakkı elde eder. (Tekinalp, Ünal., (2012), Fikri Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, 5. Bası, İstanbul, s.133)

73 Yüksek mahkeme kararlarının kamu malı sayılması farklı kişiler tarafından bu kararların işlenmesine engel teşkil etmeyecektir. (Özcan, Fırat., (2008), Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, s.159), Mevzuat Bilgi Bankası hazırlayan özel şirketler de bu kararları işleme suretiyle telif hakkı kapsamında satışa arz edebileceklerdir.; Danıştay 10. Dairesinin 2009/3337 E., 2013/7110 K. ve 08/10/2013 Tarihli Kararı

74 Bu kararlardaki kişisel verilerin kamuoyu ile paylaşılması durumunda paylaşanların cezalandırılacağı şerhi konulmak suretiyle gerekli ihtarat yapılabilir.

lamayacaktır.

e. Yargı Kararlarına Erişim Hakkının Uluslararası Düzeyde Tanınması

Çağımızdaki gelişmişlik düzeyi bütün dünya ülkelerini ekonomik, sosyal ve siyasal, etkileşime mecbur kılmaktadır. Bu sebeple ülkelerin iç hukuk düzenlemeleri ve Yüksek Mahkeme kararları doğrudan ya da dolaylı olarak diğer ülkeleri de ilgilendirmektedir. Bu sebeple bütün dünya ülkelerindeki Yüksek Mahkeme kararlarına erişim günümüzde bir ihtiyaç haline gelmiştir. Özellikle son zamanlarda patent ve telif hakları konusunda ülkeler arasında yoğun bir şekilde dava konusu yapılan hususlar mevcuttur.⁷⁵

Ülkelerarası hukuki uyumsuzlukların daha kısa sürede çözümü için Yüksek Mahkeme kararlarına ve yaklaşımlarına, erişim ihtiyacı kaçınılmaz olmuştur. Bu kapsamda öncelikli olarak AIHS'nin ek bir protokol ile ya da adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde ek bir düzenleme yapılmak suretiyle yargı kararlarına erişim hakkı garanti altına alınabilir. Böyle bir düzenleme yapılacağı zaman özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hususları da dikkate alınmalıdır. Yargı kararlarına erişim hakkının bir hak olarak tanımlanması ve yargı kararlarının paylaşım standartlarının belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak bu durumda kararların paylaşım standartları belirlenebileceği gibi kararların taşınması gereken asgari gerekçe standartları da tespit edilebilecek ve uygulamada birlik sağlanabilecektir.

Ayrıca yukarıda da belirtildiği gibi, patent ve telif hakları gibi ülkeler arası etkisi olan yargı kararları ortak bir veri bankasında toplanmak suretiyle dünya vatandaşlığı mirası olarak kabul edilip öncelikle Sözleşmeye taraf ülkelerin vatandaşlarının erişimine, mümkünse dünya üzerindeki bütün ulusların erişimine açılmalıdır.

75 Bu amaçla hizmet veren Darts-IP şirketi dünya çapında hukuk profesyonelleri, mahkemeler ve akademisyenler tarafından kullanılmaktadır. Bu sistemin kullanıcıları marka ve patent kararları ile ilgili ülkeler arası karşılaştırma yapma, hâkimlerin olaylara yaklaşım tarzlarını öğrenme şanslarını elde ederler. Veri bankasında, 1,5 milyona yakın idari ve hukuki karar bulunmakta olup sistemin 20.000'i aşkın kullanıcısı mevcuttur. Darts-IP veri tabanlarının birçok Türk kullanıcısı da mevcut olup 4000'in üzerinde karar ile Türkiye'deki zengin Fikri Mülkiyet içtihat hukuku veri tabanlarından birisidir. (<https://app.darts-ip.com/darts-web/client/welcome.jsf>)

SONUÇ

İnsanların huzur ve güvenliği adaletli devletle kaimdir. Adil devletin devamlılığı ise devletin her türlü faaliyetinin sürekli ve etkin biçimde denetlenmesi ile mümkündür. Devletin erkleri arasında bulunan yargılama yetkisi de denetlenmelidir. Yargı; yasama ve yürütmeyi denetler, vatandaş ise yargıyı denetlemelidir. Yargının dışa yansıyan çıktısı mahkeme kararlarıdır. Adil yargılanma hakkının kullanılmasında mahkeme kararlarına erişim hakkı vazgeçilmez bir haktır.

Yargıdaki şeffaflık ve bilgi paylaşımı yargı kurumlarına karşı olan güvenin artmasına sebebiyete vereceği gibi vatandaşla devletin arasındaki katı sınırların ortadan kalkması ve birbirlerine yaklaşmaları, anlaşmazlıkların azalması, vatandaşların adalete erişimlerinde de pozitif bir etki oluşturacaktır.

Yargı kararlarına erişim sayesinde yargı da kendi içerisinde oto kontrolü sağlamak suretiyle özdenetimi yapabileceği gibi bu kararları erişim hakkının kullanılması, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını da destekleyen ve cesaret veren bir uygulama olacaktır.

Yargının eleştirilmesinden korkulmasının ne kadar yersiz olduğu, kasten yapılmayan hatalarında makul ya da hoş görüleceği gibi yargıya karşı uygulanan siyasi baskılar da azalacaktır. Dolaylı olarak da bu durum, hâkim ve savcılarının coğrafi teminatında, görev değişikliklerinde daha adil tutumların sergilenmesini teşvik edecektir. Yargıç da ancak, mevzuatı uygulamakla yükümlüdür. Görevini layıkıyla yerine getirme özgürlüğü olan hakim ve savcı isabetli karar verebilecektir. Her zaman denetime açık olan yargı mensubu daha fazla çalışacak, daha tarafsız olma ihtiyacı hissedecektir. Bu durumda vatandaşa daha adil yargılanma hakkının tanınması ve daha kaliteli hizmet verilmesinin sigortası olacaktır. Herkes kanun önünde eşit olacak, üstünlerin hukuku yerine hukukun üstünlüğü prensibi daha rahat hayata geçirilebilecektir.

Yüksek Mahkeme kararlarının yayımlanmaması ve şeffaflık politikalarının olmaması, demokratik toplumlarda sadece kamu yararının zedelenmesiyle kalmayıp bu durum aynı zamanda mahkemelerin performans ve etkinliğinin denetlenememesi anlamına gelmektedir. Her ne kadar mahkemelerde görev yapan hakim ve savcılarının performanslarını denetleyen Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna bağlı bir Teftiş Kurulu olsa da en büyük denetçi kamu vicdanı olmalıdır. Kamu vicdanının denetim mekanizması ise ancak

mahkemelerin faaliyetleri hakkında edinebildikleri bilgi ile doğru orantılıdır. Bu ise kararların paylaşımı ile mümkündür. İlk derece mahkemeleri Yüksek Mahkeme kararlarına zamanında erişemezlerse verdikleri kararlarda isabet oranı düşük olacaktır.

Normal şartlarda mahkemeler tarafından verilen kararlar sadece dosyanın taraflarını ilgilendirirken bir kısım kararlar var ki, sosyal medya yasaklarında olduğu gibi, ülkede yaşayan bütün vatandaşların bir kısım hak ve özgürlüklerini sınırlandıracak mahiyette olabilmektedir. Bazen bu kararlar ilk derece mahkemesi kararları dahi olabilmektedir.

Vatandaşların yargıya olan güvenlerinin artırılması, hâkim ve savcılarının saygınlığının tekrar kazanılması için yapılması gereken yargıda şeffaflığın sağlanmasıdır. Bu değerlendirmeler ışığında yargı kararları kamuoyu ile paylaşılırken mahkemelerin bağımsızlığı, şeffaflık politikalarının izlenmesi, yargı kurumlarının hesap verebilir seviyeye ulaştırılması, kişilerin adil yargılanma haklarını layıkıyla kullanabilmeleri ile özel hayatın ve kişisel verilerin korunması arasında hassas denge mutlaka korunmalıdır.

Anayasal bir hak olan yargılama yetkisini Türk Milleti adına kullanan bağımsız mahkemelerin vermiş oldukları kararların gerçek sahibi, özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması ilkeleri ihlal edilmediği müddetçe, Türk Milletidir.

KAYNAKÇA

Akgül, İhsan., (2014), *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*, Beta yayınları, İstanbul

Akyürek, Güçlü., (2011), *Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu*, Seçkin Yayınları, Ankara

Alkan, Ali., (15/09/2014), Adli Yıl Açılış Konuşması (2014-2015), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/acilisKonusma/2014-2015.pdf>

Aybay, Aydın., Aybay, Rona., (2002), *Hukuka Giriş*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 6. Baskı, İstanbul

Better Access to Justice in Turkey, (03/09/2014), http://ec.europa.eu/enlargement/fiche_projet/document/PF%202005%2001.01%20Better%20Access%20to%20Justice%20in%20Turkey.pdf;

Bilge, Necip., (2005), *Hukuk Başlangıcı Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, Turan kitabevi, Ankara, 19. Bası

Bilgi Edinme Kurulu İlke Kararları, (03/09/2014), <http://www.an-kara.adalet.gov.tr/sayfalar/BilgiEdinme/uyarilar.pdf>

Bozkurt, Enver., (2010), *Hukukun Temel Kavramları*, Yetkin Yayınevi, 8. Baskı, Ankara

YCGK'nın 2010/1-158 E., 2011/296 K. ve 27/12/2011 Tarihli Kararı
Danıştay 10. Dairesinin 2009/3337 E., 2013/7110 K. ve 08/10/2013 Tarihli Kararı

Deryal, Yahya., (2011), *Hukukun Temel Kavramları*, Daryal Kitabevi, 7. Bası, Trabzon

Doyle, Carolyn., (Çeviren: Demir, Esra)., (2007), *Mahremiyet Hakkı: Cazip Ama Kusurlu, Karşılaştırmalı ve Güncel Ceza Hukuku Serisi*, Seçkin Yayınları, Ankara

Ekinci, Hüseyin., **Sağlam, Musa.**, (18/08/2014), 66 Soruda Bireysel Başvuru, http://www.anayasa.gov.tr/files/bireysel_basvuru/66_Soru.pdf)

Gerçeker, Hasan., (03/09/2014), Adli Yıl Açılış Konuşması (2009-2010), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/acilisKonusma/2009-2010.pdf>)

Gökyayla, K. Emre., (2001), *Telif Hakkı ve Telif Hakkı'nın Devri Söz-*

leşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara

Gözübüyük, Şeref., (2003), *Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları*, Turan kitabevi, Ankara, 18. Bası

Hammarberg, Thomas., (03/09/2014) Report, Report-Administration of justice and protection of human rights in the justice system in Ukraine Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2075485&SecMode=1&DocId=1883332&Usage=2>)

Harris, David., **O'Boyle**, Micheal., **Colin**, Warbrick., (2009), *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku*, Şen Matbaası, Ankara

Herrero, Álvaro., **López**, Gaspar., (03/09/2014), Access to Information and Transparency in the Judiciary

How Does the U.S. Supreme Court Decide Whether to Hear a Case?, (03/09/2014), <http://litigation.findlaw.com/legal-system/how-does-the-u-s-supreme-court-decide-whether-to-hear-a-case.html#sthash.s3hmHVj.dpuf>

<http://intranet.adalet.gov.tr/>

http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/213798-1259011531325/6598384-1268250334206/Transparency_Judiciary.pdf

<http://www.adalet.gov.tr/stratejikplan/AdaletBakanl%C4%B1-C4%9F%C4%B1StratejikPlan%C4%B12010-2014.pdf>

<http://www.bidb.adalet.gov.tr/idarisema.html>; <http://www.uyap.gov.tr/>

<http://www.hukukkaynaklari.com/index.php?/index/detay/veritabanlari>; http://books.google.com.tr/books?id=d0EmvPZ-8HWMc&pg=PA211&lpg=PA211&dq=%22access+to+court+decisions%22&source=bl&ots=74zQfpcXE4&sig=7PWuwNc4p2VDB-nGOIUmczb89384&hl=tr&sa=X&ei=6YL_U7qJGrHb7Ab6nIG-4BQ&ved=0CGsQ6AEwCA#v=onepage&q=%22access%20to%20court%20decisions%22&f=false

<https://app.darts-ip.com/darts-web/client/welcome.jsf> İnceoğlu, Sibel., (2007), Adil Yargılanma Hakkı ve Yargı Etiği, Şen Matbaa, Ankara

Judgment of The Court (Grand Chamber), (03/06/2014), <http://>

curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=Mario%2BCosteja%2B&docid=152065&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=271134#ctx1

Kalem Berk, Seda., (18/08/2014), Türkiye’de “Adalete Erişim”: Göstergeler ve Öneriler, http://www.aciktoplumvakfi.org.tr/pdf/adalete_erisim.pdf

Kayhan, Fahrettin., (03/06/2014), Özel Hukuk Uygulamasında Yargı İçtihatlarının ve İçtihadı Birleştirme Kararlarının Normatif Gücü, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1999-19992-867>

Kjaerum, Morten., (03/09/2014) Access to Justice In Europe:an overview of challengesand opportunities ://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1520-report-access-to-justice_EN.pdf

Kuzeci, Elif., (2010), Kişisel Verilerin Korunması, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku, Anabilim Dalı, Doktora Tezi

Making the Law Work for Everyone, http://www.unrol.org/doc.aspx?n=making_the_law_work_II.pdf, (21/08/2014)

Özdemir, İrem., (2010), Medeni Yargılama Hukukunda Adalete Erişim, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ana Bilim Dalı http://angora.baskent.edu.tr/acik_arsiv/dosya_oku.php?psn=2409&yn=291&dn=1

Öztan, Fırat., (2008), *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, Turhan Kitabevi*, Ankara

Supreme Court Procedures, (03/09/2014), <http://www.uscourts.gov/educational-resources/get-informed/supreme-court/supreme-court-procedures.aspx>

Tekinalp, Ünal., (2012), *Fikri Mülkiyet Hukuku, Vedat Kitapçılık*, 5. Bası, İstanbul

Türkiye 2012 İlerleme Raporu, (10/08/2014), http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2012_ilerleme_raporu_tr.pdf

UYAP Bilişim Sistemi Bilgi Bankası, (03/09/2014), <http://digerlb.uyap.gov.tr/VeriBankasi/>

Yargı Reformu Stratejisi 2009, (03/09/2014), <http://www.sgb.adalet.gov.tr/yrs/Yargi%20Reformu%20Stratejisi.pdf>

Yargıda Şeffaflığa İlişkin İstanbul Bildirgesi, (03/06/2014), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/documents/yargidaseffaflikbildirgesi.pdf>

Yargıtay 2010-2014 Stratejik planı, (03/09/2014), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/documents/sp.pdf>

Yargıtay 2013 Yılı İstatistikleri, (03/09/2014), <http://www.yargitay.gov.tr/belgeler/site/istatistikler/2013.pdf>

[Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu \(YOİKK\) Teknik Komite Eylem Planları 2014-2015, \(03/09/2014\)](#)

Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu, (03/06/2014), <http://www.yoikk.gov.tr/detay.cfm?MID=1>

YCGK'nın 2007/7-266 E., 2008/13 K. ve 05/02/2008 Tarihli Kararı

YCGK'nın 2008/9-82 E., 2008/181 K. ve 24/06/008 Tarihli Kararı

YCGK'nın 2010/1-158 E., 2011/296 K. ve 27/12/2011 Tarihli Kararı

Yetim, Servet., (21/08/2014), Yargıtay Kararlarına Erişim Ve Elektronik Hizmetler, www.yargitay.gov.tr/abproje/belge/sunum/conf4/SYetim_erisim.ppt